ცისკარი.

1866

ივლისი

წელიწადი მეათე.

წოდება თხზულებათა:

I — ძალად ექიმი

II — ლექსები: თ. დათა ბუზუნავას თ. გიორგი ორბელიანისა

III — ფელი. — ი. გ. —

IV — დედაბერი ი. გ.

V — გამდლების დარიგება ყმაწვილები აღზრდისთვის კას. მაჩაბლისა

ტფილისი.

ქერესელიძის ტიპოგრაფიაში.

თბილისი

მალათ მქიმი

1866

მოქმედნი პირნი:

თათუა, ვაქსის მკეთებელი.
ნანუა, ცოლი ამისი.
ალალო, მეწვრიმანე
მებატონე ივანე მარჯანიძე.
ქალი ამისი, მელანია
ძმა მელანიასი.
მსახურნი ამათი: შიო და ლუკა.
ლევან, საყვარელი მელანიასი.
ყმაწვილი წამლისათჳს

მალად ექიმი.

მოქმედება პირველი,

თეატრი წარმოადგენს ოთახს უბრალოსა

გამოსვლა 1,

თათუა. არას გავაკეთებ მე შენ გეუბნები და ლაპარაკიც ჩემი რიგია და თავიც მე ვარ.

ნანუა. მე შენ გეუბნები მე ვარ თავი, შენ ჩემს ქეიფზედ უნდა იყო, მე იმისთვის კი არ შეგირთე, რომ შენი ტუტუცობა მოვითმინო.

თათუა. ოჰ, რა დიდი ხათაა ცოლის ყოლა და არისტოტელმა მართალი სთქვა: დედაკაცი სულ ბაიყუშიაო.

ნანო. ვითომ ნასწავლი ხარ; იმოდენი ხანი ექიმათ ებარე, ვაქსის მეტი ვერა ისწავლერა.

თათუა. დიას ნასწავლი კაცი ვარ, აბა ერთი მეფიჩხის შვილი მიპოვე ესე ჩემსავით, რომელსაც ექვსი წელიწადი ემსახუროს ნაქებს ექიმთანა, და რომელმაც იცოდეს ზეპირათ ევროპის მეცნიერება.

ნანო. დაიკარგე გიყო, რეტიანო, ნეტა შენი არისტოტელები პურსაც არ გაჭმევენ.

თათუა. დაიკარგე და გადიკარგე.

ნანო. დაიქცეს ის საათი და ის დღე, როდესაც შენის შერთვის თანხმობა ვსთქვი.

თათუა. აი დაიქცეს დიდცხვირიანთ ტერაკოთვას ოჯახი, რომელმაც შენზედ ჯვარი დამწერა.

ნანო. შენმა სიცოცხლემ შენ ძალიან საწყალი არა გაქვს, მაგ საქმეში რატომ უკვედროვს ღმერთს მადლობას არ უნდა სწირავდე, რომ ჩემისთანა გვამი მოგცა ცოლათ, შენ ღირსი იყავ ჩემისთანა ცოლის ყოლისა?

თათუა.. მართალია, დიდათ გამაბედნიერე, მეტადრე უნდა ვაქო პირველი ჩვენის ქორწილის ღამე. — ეა! დედაკაცო! ამაზე მეტს ნურარას მალაპარაკებ, თორემ იმ ერთ ამბავს ვიტყვი....

ნანუა. რაო! რას იტყვი?

თათუა. კმარა, გინდა ბიაბრუ გაგხადო, მაგ ამბავს თავი დავანებოთ, საკმაოა, როგორც იყო იყო, ის მე და შენ ვიცით და ბედნიე-

რი ხარ რომ მე შენ შეგხვდი.

ნანო. არას რას ქმასი დიდს ბედნიერებას, რომ შენ შეგხვდი? რომელმაც-სააქიმოთ საქმე გამისადე, გარყვნილო; მეხსნათო, აღარ ამემარჩინეს სულ შემიჭამე.—

თათუა. ტყუილს ამბობ, ნასყიდო დედაკ.—

ნანო. სულ გამიყიდე წვრილ წვრილად რაც რამ სახლის ავეჯი მქონდა.—

თათუა. უფრო ყაირათით ვიცხოვრებთ.—

ნანო. უკანასკნელი ქვეშსაგებიც აღარ შემარჩინე.—

თათუა. უფრო ადრე ავდგები.—

ნანო. ბოლოს ერთი აღარა გაუშვირა სახლის ავეჯი.—

თათუა. უფრო სუბუქათ გარდავესახლდებით.—

ნანო. რომელიც დილიდგან საღამომდინ თამაშობისა და სმის მეტს არას აკეთებ.

თათუა. ამიტომ რომ არ მომეწყინოს.

ნანო და ერთი მიბრძანე მაგაობაში მე რაღა უნდა გავაკეთო ჩემს სახლში.—

თათუა რაც შენ გიამებს.—

ნანო. ოთხი პატარა საწყალი შვილები მე მკიდია ზურგზედ.—

თათუა. ძირს დასვი?—

ნანო. რომელიც წამ და უწუმ პურსა მთხოვენ.—

თათუა. კაი ჯოხები მიარტყი. რადგანაც მე კარგა გამაძღარი და დალეული ვარ, მე მსურს რომ ჩემს სახლში ყველანი მაძღარი იყვნენ.—

ნანო და შენ გგონია ლოთო, რომ სულ მუდამ ამ ცხოვრებაში ვიყვნეთ.—

თათუა. დედაკაცო. გაჩუმდი მეთქი.—

ნანო. უნდა ყოველთვისან ვითმინო შენი ჭირვეულობა და ცუდი ქცევა.—

თათუა. მაგაზედ მეტს ნუღარ შეუკიდებ დედაკაცო.—

ნანო. ერთი ვერ მიპოვნია ხერხი რომ შენ სწორე გზაზედ დავაყენო.—

თათუა. დედაკაცო. კარგათ იცოდე რომ ბევრი მოთმენის თავი არა მაქვს.—და კელმანკიანიცა ვარ.

ნანო. საკვირველათ არ მეშინიან შენის მუქარისა.—

თათუა. ნანო, ჩემო კუჭო! შენ მე მგონია როგორადაც ზურგი გე-

ქავებს. და დაჩვეულიხარ....

ნანო. მე შენ გაჩვენებ რომ შენი არაოდეს არ მეშინიან.

თათუა. საყვარელო მეუღლევ. შენ ძალიან ცდილობ გამომტყუო რამე —

ნანო. იქნება ფიქრობ. რომ მე შენის სიტყვებისა მეშინოდეს. —

თათუა. ჩემო სურვილის ნუგეშო! მე ვიცი ცოტა ყურებს მოგიხრეს. —

ნანო. წადი, მე ლოთო.

თათუა. მე შენ მიგჯოხავ.

ნანო. მოუკუმრაო ტიკო!

თათუა. გაგზურგავ მეთქი. —

ნანო. მეფიჩხის შვილო!

თათუა. გაგქელავ. —

ნანო მუსანათო. ჭირვეულო. მომტყუებელო! ავაზაკო! ბედშავო! ავსულო! გლახავ! ტანტალავ! ცრუო! ბოროტო! ქურდო! ლოთო! —

თათუა. გინდა ეგ არის რაღა, აგერ იმლი? (აიღებს თათუა ჯოხსა და ჰსცემს ცოლსა)

ნანო. (გაიქცევა ყვირილით) ვაიმე. ვაიმე. ვაიმე. (მერე სხვა შემოვარდება.)

თათუა, ჩემს ცოლს ჯოხის მეტი ვერა დააჩუმებსრა. —

გამოსვლა 2. —

თათუა, შუშანა და ალალო

ალალო. შენ კი თათო, თათო, გრცხვენოდეს, რას შვრები? ანა რატომ არა გრცხვენიან, დაიქცეს იმის ოჯახი, ვინც აგრე თავის ცოლს სცემს

ნანო. (ალალოს,) ჩემი ქეიფია და მცემს.

ალალო. აი მაშ კარგი, მეც თანახმა ვარ შენიჭირიმე. —

ნანო შენ რას დაეძებ!?

ალალო. დანაშაული მაქვს.

ნანო. არა, რა შენი საქმეა? —

ალალო. ჭეშმარიტათ მართალს ბრძანებ,

ნანო. ამისთანა სულელი გინახავთ? ქმარს ავისის ცოლის ცემას უშ-

ლიდეს. —

აღალო. უკანვე მიმაქს ჩემი სიტყვები, —

ნანო. არა ერთი რა საქმე გაქვს? —

აღალო. არა ფერი!

ნანო. შენი საქმეა, რომ წამოეკკეტე?

აღალო. არა. —

ნანო. საქმე გამოგწყვეტია!

აღალო. აგი აღარას მოგასხენებ.

ნანო. მე მინდა რომ მცემოს. —

აღალო. ვა, ჯანი დაგვარდეს თუ გცემს. მეც უაზული, უაზული.

ნანო. ეგ შენზედ არ არის დამოკიდებული. —

აღალო მართალი ია. —

ნანო სულელი სარ რომ მოდიხარ და ერევი ამისთანა საქმეში, რაც შენნასული არა გაქვს (ერთს სილას შემოჰკრავს)

აღალო. (თათოს) თათო, ჭეშმარიტათ უკაცრავათა ვარ შენთანა. — აბა რაც შეგიძლოს დაჰკარ შენ ცოლს თუგინდა მეც მოგეხმარები. —

თათუა. საჭირო არ არის —

აღალო. მაშ ეს ურიმ ბანე?

თათუა. როცა მსურს ცემა, მინდა ვცემ და, როცა არა მსურს არ მინდა და არა ვცემ, გაიგე?

აღალო. უცხო და პატიოსანი. —

თათუა. ჩემი ცოლია და არა შენი.

აღალო. ჭეშმარიტათ: —

თათუა. შენ ჩემი მბრძანებელი არა სარ, —

აღალო. მართალია.

თათუა. მე შენ შემწეობას არა გთხოვ. —

აღალო. თანახმა ვარ. —

თათუა. დიდი ბრიყვი ბრძანდები, რომ სხვის საქმეში ერევი; ეს იცოდე რომ ციცერონი სთქვა: ხესა და ქერქსშუა თითს ნუ ჩასდებო. (დაუწყებს აღალოს ცემას და გააგდებს)

გამოსვლა 3

თათუა და ნანუა.

თათუა. აბა მოდი ახლა შევრიგდეთ. მოიტა ხელი.

ნანუა. უცხოა, გარგათ მიმამტვრიე და ახლა? —

თათუა. რა უყოთ, მოიცა კელი!

ნანუა. არ მინდა

თათუა. ეჰ!,..

ნანუა, არა მეთქი!

თათუა. ჩემო, ჩემო ცუგრუმელო.—

ნანუა. სულ არა თქვენმა მზემა.—

თათუა. მოდი მეთქი ჲ.

ნანო. არამეთქი ჲ!

თათუა. მოდი, მოდი, მოდი!

ნანო, არ იქნება, ესე გაანჩხლებული უნდა ვიყო.

თათუა. ეჰ!., მაგისთანა უბრალო საქმეზედ, კარგი კარგი, ჲ.

ნანო. კარგია; თავი დამანებე:—

თათუა. გეუბნები, კელი დაჰკარ მეთქი.

ნანო. რაღა მიქნია.

თათუა. კარგია ჲ მაგას თავს დავანებოთ, ბოდიშს ვითხოვ, მოცა კელი!

ნანო. მიპატიებია (იქით) მაიცა, მეც გადაგიხდი,—

თათუა. გიყვარ. რომ ამისთანა საქმეს ყურს უგდებ, ეს იმისთანა საქმეა, რომ ხანდისხან საჭიროა მეგობრობაში ხუთიოთ ექვსი ჯოხის დაკვრა.—მოსიყვარულე პირთ შორის სიყვარულის გადასალისება; ახლა მე დუქანში წავალ ჲ პირობას გაძლევ, რომ დღეს ხუთ კოლოფს ვაქს გავყიდი. (გავა.)

ნანო. მიბძმანდი; მე რაც უნდა ქეიფზედ გნახო მაინც არაოდეს არ დავივიწყებ ამ ტკივილს, გული მისკდება ჩემ თავზედ, რომ ერთი იმისთანა ვერ ვიფიქრე რამ, რომ მე შენ გარდაგესთევინო რაცხები მომარტყი, მე კარგათ ვიცი, რომ დედაკაცს ყოველთვის სცდთა აქვს კარგი ღონის მიება ქმარზედ ჯავრის ამოყრისა, მაგრამ იმნაირის ჯავრის ამოყრა ჩემი სულელი ქმრისათვს ცოტაა, ასე რიგათ უნდა გადაუხადო, რომ კარგათ იგრძნოს ჲ იმითი ვერ დავკმაყოფილდები, რაც მე უპატიურება მიყილე.—

გამოსვლა 4.

ნანო, შიო ჲ ლუკა.—

ლუკა, (შიოს.) ორთავ რაღაც საქმე მოგვაჩემეს ჲ არ ვიცი რომ-

ქლს ეშმაკებში უნდა ვიპოვნოთ.

შიო. (ლუკას.) რა უნდა ჰქნა ჩემო საყვარელო ძიძის ქმარო, მორჩილნი უნდა ვიყვნეთ ჩვენის ბატონისა და ამასთან სარგებლობა გვაქვს ერთსაც და მეორესაც, რომ კარგათ იყოს იმისი ქალი ჩვენი ქალბატონი, უსათუოდ იმის გათხოვება ავანტნოთობამ მეაყვენა, არ იქნება, რომ ცოტა ჩვენც არა გვერგოსრა, ღვინოს მაინც დავლევთ, თუმც ქალს კი ძალიან მეგობრობა ჰქონდა, ვიღაც ლეკანზედ, შენ ხომ კარგათ იცი იმის მამა რას დროს თანახმა არ შეიქნა იმის სიძობისა.—

ნანო. (თავისთავს ოცნებობს, მარტო ჰგონია თავის თავი) ვერა მიპოვნიარა იმისთანა, რომ ჯავრი ამოვიყარო.—

ლუკა. (შიოს) რა აიტეხე მმაო და რა თავს იხეთქს ექიმები დასრულეს რაც რამ იცოდნენ.—

შიო. (ლუკას:) რასაც ბევრჯელ არ მოელის კაცი პოვნას, საცა არ ეძებს იქ იპოვნის.—

ნანო. (ჰგონია მარტოა.) უთუოდ უნდა ჯავრი ამოვიყარო, რაც უნდა დამემართოს, ის ჯოხები კიდევ გულში მხვდება, მე არაოდეს არ დამავიწყდება და...- (შიოს და ლუკას ეტყვის) ახ! უკაცრავათ ბატონებო ვერ დაგინახეთ ფიქრში ვიყავ, რა გნებავსთ?—

შიო. ექიმს ვეძებთ, აქ სადღაცა დგასო.—

ნანო. მაგაში მოგეხმარებით!

შიო. შესაძლებელია. ჩვენ ვეძებთ აგება როგორმე შევხვდეთ იმისთანა მცოდნეს ექიმსა, რომელსაც მეეძლოს რგება ჩვენი ბატონის ქალისა, იმისთანა ავანტყოფობა დაემართა, რომა ენა ჩაუვარდა; ბევრი ექიმი მოიყვანა, დასრულეს რაც იცოდნენ და ვერა უშველესრა, ბევრჯელ იმისთანა მცოდნე კაცი იპოვნება, რომელმანც იცის იმისთანა წამალი და შეუძლიან მორჩენა იმნაირი ავანტყოფობისა, რომელსაც სხვები ვერას არგებენ, აი ჩვენ ამისთანა კაცს ვეძებთ.

ნანუა (ჩუმათ იქით.) ახ, რაკაი ხეირს მაძლევს ღმერთი, ჩემი ბედოვლათი ქმრის ჯავრის ამოყრაზედ (მაღლა) თქვენ ძალიან საქმე ქენით, მე მკითხეთ, რომელსაც ექიმს მე გასწავლით, ასეთი კაცია, არა ქვეყანაზედ იმისთანა არავინ იპოვება, მეტადრე მაგისთანა გამნელებულის ავანტყოფისათვის.—

შიო. მართლა შენი ჭირიმე, სად უნდა მოვნახოთ?

ნანუა. თქვენ ეხლა იმას იპოვნით, ამ ბოლოს ქუჩაში, ლუქსა-აქვს ვაქსისა, ჭყიდის,—

ლუკა. ექიმი ჩექმების საღებავს ჭყიდის!

ნანუა. დიას. თქვენი ექიმობა არ უყვარს, მაგრამ ერთი საკვირველი რამ კაცია, რაღაც ხასიათისა და თავის დღეში ვერ მიხვდებით იმის ხასიათსა, როგორღაც სულელიურათ აცვია, თავს არ იჩენს უცო-დნელ კაცათ აჩვენებს თავს მცოდინარეს,

შიო. ეს საკვირველია, რომ ყოველს გამოჩენილს კაცს მაგისთანა რაღაც ხასიათი აქვთ, როგორღაც ცოტა ტუტუცები არიან თავიანთ სწავლაში.—

ნანუა. იმისი სიტუტუცე მომეტებული რამ არის, დაუჯერებელი, ახლ რომ ბევრჯელ მანამ კარგათ არა სცემენ არ იკისრებს ექიმობასა და მე თქვენ გეუბნებით რომ ვერას დროს თქვენს სურვილს ვერ მიხვდებით და არაოდეს ის არ იტყვის თუ ექიმია, რაკი ერთხელ თავში ქეიფი მოუვა, მანამ ორიოდ ჯოხი არ მოარტყათ არ გაგი-ტყდებათ, ჩვენ ყოველთვის ამ ღონისძიებას ვხმარობთ როცა ის საჭიროა ხოლმე.—

შიო. საკვირველი ტუტუცობაა.—

ნანუა. [illegible], მაგრამ მასუკან თქვენ ნახავთ რა საკვირველებას მო-ახდენს.—

შიო. სახელათ რას უძახიან?—

ნანო. თათუა ჰქვიან, ადვილად საცნობიც არის.—

ლუკა. რა ჩოხა აცვია?—

ნანუა. დაგლეჯილი სერთუკი აცვია.—

შიო. ექიმია როგორც ამბობთ?

ნანუა. რას ამბობთ სასწაულებს ჩადის, ექვსი თვე იქნება რაც ერთს ავანტყოფ დედაკაცს ერთიან ექიმებმა თავი დაანებეს. ყველას მკვდარი ეგონათ, შვიდი საათი ისე იყო, ის იყო დამარხვას უპირე-ბდნენ, როდესაც ის კაცი მიიყვანეს ძალათი როგორც მე გი სარი-თ, რო ნახა ერთი რაღაც წვეთი ჩაუშვა ყურში, იმავ წამს წამოდგა ის დედაკაცი და დაიწყო სახლში სიარული, თითქო თავის დღეში არა სტკივებიათო—

ლუკა. აიჭპე, აიპე, აიპე!!!

შიო. შეთუოთ ძალიან ძვირფასი წამალი რამ იქნებოდა?—

2

ნანუა. რასკვირველია, სამი თვე არ იქნება რაც ერთი თორმეტ-
წლის უმაწვილი ბიჭი ჩამოვარდა მაის მაღლა სამრეკლოდან და დაეჩხ-
რია იმას ცხვირი, თავი, ხელი, ფეხი, მაშინვე ის ჩვენი ოსტატი გა-
მოიყვანეს, რადაც წაისმელი წამალი წაუსვა ტანზედ, იმავწამს წამო-
ხტა და გაიქცა სათამაშოთ.—

ლუკა. აიბე! აიბე!

შიო. ეტყობა რომ ქვეყანაზედ და რაც სნეულებაა ყველას წამალი ჰქონი-
იმ კაცსა?—

ნანუა. უეჭველია!

ლუკა. ბიჭო და სწორეთ მაგისთანა კაცი გვინდოდა ჩვენ, წავიდე-
ჩქარა მოვძახოთ.—

შიო. დიდათ გმადლობთ ჩვენის სიამოვნებისათვის!

ნანუა, კარგა დაიახსოვნეთ ჩემი დარიგება. (გავა.)

ლუკა. მაგისი ჩვენ ვიცით, ცემის მეტი თუ არა უნდათ. გა-
მოზვერივით დავამშვიდებთ.—

შიო. ძალიან ბედნიერება მოგვივიდა რომ ამ ადამიანს შევხდ-
და როგორც ვფიქრობ ნასწავლი ექიმი უნდა იყოს.

გამოსვლა 5

თათუა და იგინივე.—

(თათუა თეატრის უკან იმღერის, ამან ხულო) ხულო, ხულო

შიო. მეყურება ვიღაც იმღერის

ნანუა. ეგ ის არის, ექიმია (თათუა შემოდის, ერთი ნასხვერ დ-
იანი ხელში უჭირავს. ვერ ხედამს შიოს და ლუკას.) და ახლა კი
ჰკარ, ცოტა შევიქაქანოთ. (შემდგომ დალევისა) (იმღერის ხულო
ზე)

რა კარგი ხარ ჩემო დოქო,
ტკბილია შენით ღვინის სმა,
გულს ჯანჯობიან შენი სმა,
ახ! დოქო შენ გენაცვალე,
რატომ მალე დაიცალე?....

შიო. აი ის კაცი.—

ლუკა. (ყურში შიოს) დიახ სწორეთ ის არის და სწორეთაც შე-
გვასხლე.—

შიო. აბა ახლო ვნახოთ.—

თათუა. (სადვინეს ჰკოცნის): ახ შენ ჩემო სულის დოქო;
მე რომ მქონდეს ეხლა ლოქო;
საუზმეზედ დავჯდებოდი,
დამთვრალი შავექნებოდი. (აქ დაინახავს): დასწყევლოთ ღმერთმა, რა ეშმაკებს ეძებენ ეს კაცები?—

შიო. (ლუკას.) ეს სწორეთ ის არის!

ლუკა. (შიოს.) როგორც ჩვენ გვითხრეს სწორეთ ის არის პირ წავარდნილი.—

თათუა. (სადვინეს მირს დასდგამს, შიო იხრება თავის დასაკვრელათ. იმას ჰგონია სადვინის ასაღებათ იხრება. აიღებს და იქით გადასდგამს; ლუკაც ემზადება იხრე როგორც შიო თათუა აიტაცებს სადვინეს მუცელზედ დაიდებს და სხვა და სხვა ნაირათ იღრიჯება, რომელიც შეადგენს თეატრის თამაშობას)

თათუა. (თავისთვის) ერომანეთს ჰკითხვენ რა განძრახვა ექნებათ?—

შიო. თქვენ ხომ არა გქვიანთ თათუა.—

თათუა. მერმე რა გინდა?....

შიო. მე გვითხარით თქვენ ხომ არა ხართ?—

თათუა (ჯერ შიოსკენ მერე ლუკას) ჰო, და რა გნებავდათ შეიტყოთ.

შიო. ჩვენ იმის პატივისცემა გვინდა რაც კი შეიძლება.—

თათუა. თუ აგერა მე გახლავარ თათუა.

შიო. ბატონო დიდად მოხარული ვართ თქვენის ნახვისათვის ჩვენ რასაც ვეძებდით თქვენზედ მოგვასწავლეს, ახლა გვეღრებით, მოგვეხმარეთ ჩვენ გაჭირვებაში!—

თათუა. თუ იმისთანა რამ არის ბატონებო, რაცა შეეხება ჩემ მცირე ხელობასა მზა ვარ თქვენის სამსახურისა.—

შიო. თქვენგან ეგ დიდი მოწყალებაა.—

ლუკა. ნუ გაგვარისხდები, ღმერთი გადღეგრძელებს.—

თათუა. (იქით) აი ზრდილობიანი კაცნი არიან (ქუდს დაიხურავს)

შიო. ბატონო საწყენათ ნუ მიიღებთ ამას რომ თქვენ მოგატანეთ; გამოცდილი კაცნი ყოველთვის საჭიროები არიან. და ჩვენ შეტყობილი გვაქვს თქვენი ხელოვნება.—

თათუა. სწორე უნდა მოგახსენოთ, რომ ჩემისთანა ვაქსის გა-

თებელი არსად არ იშოვება.—

შიო. ეს ბატონო.....

თათუა. ჩემ თავს არა ვზოგამ და ასე რიგათ ვაკეთებ რომ არას დროს არ დაიწუნება.—ჩექმას ასე გავხდი, როგორც სარკე.—

შიო, ბატონო ჩვენ მაგას არა გკითხავთ.—

თათუა. კოლოფს აბაზათა ვყიდი.—

შიო. ღმერთი გადღეგრძელებს, მაგას ნუ გვიბრძანებ.—

თათუა. მე გადაჭრილს გეუბნებით: ამაზე ნაკლებ არ მივცემ.—

შიო. ბატონო ეგ ჩვენ ვიცით.—

თათუა. თუ იცით, ესეც უნდა იცოდეთ რომ ყოველთჳს ესე ვყი-დი.—

შიო, ბატონო თქვენ ხუმრობთ მითამ?

თათუა. სულ არა ვხუმრობ თქვენმა მზემ; და არც ნაკლებ მე-მიძლიან მივცე.—

შიო. სხვა ვთქვათ რამე ღმერთი გაცოცხლებს.—

თათუა. სხვაგანაც იშოვნით რასაკვირველია, მაგრამ ვაქსიც არის და ვაქსიცა, მე ინგლისისაგან მისწავლია.—

შიო. ეს ბატონო, მაგას თავი დავანებოთ

თათუა. მე თქვენ გარწმუნებთ ვერსად იშოვნით ამისთანას, თუნდ მომეტებული მისცეთ.—

შიო. ეს რასაკადრისია?

თათუა. არა მეთქი, მედაჩემმა სულმა ამაზედ ნაკლებ ვერ იშოვნ-ით, მე ჭეშმარიტათ მოგახსენებთ; მე იმისთანა კაცი არა ვარ—მო-მეტებული გთხოვოთ.—

შიო. რა საკადრისია ბატონო, მაგისთანა გვამი მასხარობით თა-ვს იმალავთ და იკადრებთ მაგისთანა ლაპარაკსა? მაგისთანა [illegible], მაგისთანა ჩინებული ქამი, როგორც თქვენ ბრძანდებით ქვეყანას ემ-ალებით და გინდათ დამარხოთ მაგისთანა ნიჭი.—

თათუა. (იქით გავა.) თქვენმა მზემ ხწორეთ გიჟი უნდა იყოს ეს.

შიო. თქვენი თავის მზეს ბატონო; ნუღარ გვაწვალებ ამაზედ მე-ტხა.

თათუა. როგორ?—

ლუკა. აბა იმე და ეგ ტარატურობა რათ გინდა, ჩვენ ვიცით რაც ვიცით

თათუა. რაო?... რაგინდათ ჩემგან?— ვინა გგონივართ მე?

შიო. ჩვენ ის გგონისარ და ვიცით რომ პირველი ექიმი ბრძანდებით.—

თათუა. თქვენ თუ ხართ ექიმი თორემ მე არა ვარ და არც ჩემსდღეში ვყოფილვარ.—

შიო. (ჩუმათ.) აი სიგიჟე (მაღლა) კარგი, ამაზედ მეტს ნუღარც თქვენ წუხდებით და ნუღარც ჩვენ გვაწუხებ და თუ თქვენი ნება იქნება ნუ მიგვიყვან იქამდის, რო უსიამოვნება მოგაყენოთ.—

თათუა. რა უსიამოვნება?—

შიო. ის ერთი საქმე რომ არის, რომელიც ჩვენ შეგვაწუხებს.—

თათუა. მე ვერა გამიგიარა? რაც გნებავთ ის ჰქმენით, არა ვარ და არც მესმის რას მეუბნებით.—

შიო. (დაბლა.) მეტი ღონე არ არის ჩვენი წამალი უნდა ვისმაროთ (მაღლა) ბატონო, კიდევ გთხოვთ გაგვიტყდეთ ვინც ბძანდებით.

ლუკა. შენ კი, თავი არ მომიკვდება ბევრს ნუღარ ჯიქდები, გაგვიტყდი რომ ექიმი ხარ!—

თათუა. გიჟები არიან, ლამის გამაანჩხლონ.—

შიო. კარგათ ვიცით ვინცა ხართ, თავს რათ იმალავთ.—

ლუკა. მითომ მეაორა თავს იდებ მ[illegible]ს გამოგადგება ეგ ცუღლუტობა.—

თათუა. ყმაწვილებო, ერთის სიტყვით [illegible]იან შორის შორს ვართ, მე თქვენ გეუბნებით, რომ ექიმი არა ვარ.—

შიო. მაშ ექიმი არა ხარ!

თათუა. არა

ლუკა. ექიმი არა ხარ?

თათუა. არა მეთქი გეუბნებით!

შიო. რახან გინდა ჩვენც მეტიღონე არა გვაქვს (აიღებენ თითო ჯოხსა და დაუწყებენ ცემას)

თათუა. ვაი! ვაი! ვაი! ბატონებო ვარ! ვარ! რაც თქვენ გინდათ.

შიო. აბა რისთვის იჯერებ საქმესა ბატონო, რისთვის მიგვიყვანე იქამდის.—

ლუკა აბა რათგინდა რო გცემოთ აი!

შიო. მერწმუნეთ ასე გწუხვართ რომ მეტი აღარ იქნება.—

ლუკა. თავი არ მომიკვდება არ არის სასიამოვნო სწორე გითხრა.

თათუა. რას გადარეულ ხართ ყმაწვილებო თავი ნუ მოგიკვდებათ: ხასიათიანათ მიგდებთ, თუ ორნივ დაგიჟდით; რათ ჩამაციებიხართ და გინდათ ექიმი ვიყო.—

შიო. კიდევ. არ გინდა გასტყდე და სულ გინდა იმასთ რო არა ხარ ექიმი?—

თათუა. ოჯახი დამექცეს თუ ექიმი ვიყო?—

ლუკა. მაშ მართალს ამბობთ, ექიმი არა ხარ!

თათუა. არა. ჭირი შემომიდგეს თუ ვიყო (დაუწყებენ ხელ ახლა ცემასა) ვაი! ვაი! ვაი! კარგი ყმაწვილებო ჯანიგაგვარდით რახან აღ-არ იშლით ვარ, ექიმი, აფთიაქარიც. კიდევ თუ გინებავთ მე ის მი-რჩევნიან ყველაზედ თანახმა შევიქნა. ოღონდ ამ ტანჯვას!—

შიო. ჰო? აი ეგ კარგი და პატიოსანი ბატონო დიდად მოხარული ვარ რომ ახლა რიგიანათ ლაპარაკობ.

ლუკა. გულმა ფუნდრუკი დამიწყო სიხარულით, რაკი შენ ეგა ბრძანე.

შიო. ბოდიში ვითხოვ მომიტევოთ.

ლუკა. ნუ გაგვიწყრები თავი ნუ მოგიკვდება, ორივეთ ჯოხი რომ გცემდეთ

თათუა. (იქით.) იქნება მე თვითონ როგორმე ვცდებოდე, მარ-თლა ექიმი შევქნილვიყო და ვერა გავიგე?—

შიო. ბატონო თქვენ არას იზარალებთ რაკი გვაჩვენებთ თქვენს ხელოვნებას და ნახავთ რა რიგათ კმაყოფილი შევიქნებით.—

თათუა. მაგრამ ყმაწვილებო ერთი ეს მითხარით. თქვენ თითონ არას სცდებით? და ჭეშმარიტათ იცით რომ ექიმი ვარ?

ლუკა. ჰო! თავი არ მომიკვდება?—

თათუა. ძალიან კარგია მაშ?—

შიო. რასაკვირველია!

თათუა. ეშმაკებმა წამიღოს თუ მე ეგ ვიცოდი?

შიო. რას ამბობ? შენ პირველი ექიმი ხარ ქვეყანაზე.—

თათუა. მართლა ამბობ?—

ლუკა. ისეთი ექიმი სადმე ხარ რომ რამდენი ავანტყოფი მოგი-რჩენია.—

თათუა. ღმერთმანი?

შიო. ერთი დედაკაცი ექვსი საათი მკვდარი დებულა; ის იყო

თურმე მარხამძინენ, შენ თურმე რაღაც ერთი წვეთით წამალი მიეცი ფეხზედ ადგენე და სახლში სიარული დააწყებინე.—

თათუა. აი დაწყევლოს ღმერთმა!

ლუკა. ერთი ვიღაც პატარა ბიჭი თორმეტის წლისა ჩამოვარდნილიყო სახურავიდგან, იმის გამოისობით, თავი, მკლავი, ფეხი დაემტვრია და შენ არ ვიცი რაღაც წაგაცხუნებინა მაშინვე სადმე ამდგარიყო და საფუნდრუკოთ სადმე წასულიყო.—

თათუა. აი დიდება შენთუს!

შიო. ბატონო თქვენ კმაყოფილნი დარჩებით ჩვენგან და მიიღებთ რაც თქვენ გნებამთ ოღონდ ნება მოგვეც წაგიყვანოთ სადა ჩვენ ჰვინდა.—

თათუა. რაც მე მინდა მივიღებ?

შიო. დიახ!

თათუა. რახან ასრეა, ექიმი ხარ, ყოველის კარის უთქმელად. მე ეს დამავიწყდა, მაგრამ ახლა მოვაგონდა: აბა რაზეა საქმე დამოკიდებული. სად გინდათ ჩემი წაყვანა?—

შიო. ჩვენი ბატონის ქალმა მეტყველება დაჰკარგა და იმის მორჩენა გვინდა.—

თათუა. თქვენსა მზემ მე არ მიშოვნია.—

შიო. (ჩუმათ ლუკას.) ხუმრობა ჰყვარებია,—აბა წავიდეთ ბატონო!

თათუა. ტანისამოსს ჩავიცვამ და წამოვალ!

შიო. ჩვენ გიცდით.—

თათუა. (საღვინეს აძლევს შიოს) დაიჭე ეს შენ, ეს ის არის სადაც გასაკრილებელი წამალია (შემდგომ მიუბრუნდება ლუკას.) შენ მიჭამე მაგას ბრძანებისა ებრ ექიმისა.—

ლუკა. ასა იმე მამო! ამისთანა ექიმი მიყვარს, მე მგონია ძალიან საქმეს ჩაიდენს, ამისთვს რომ ხუმარა ყოფილხარ.—

(ფარდა დაეშვება.)

მოქმედება მეორე.

თეატრი წარმოადგენს ივანეს ოთახს.—

გამოსვლა 1.,

ნანო, შიო, ლუკა, მართა და ივანე.—

შიო. დიახ ბატონო მე მგონია კმაყოფილი შეიქმნათ, ასეთი ექი-
მი მოგგვარეთ ქვეყანაზედ არ არის.—

ლუკა. ჰო! თავი არ მომიკვდება, სხვა აღარავინ უნდა ამოურჩიოთ
კიბეზედ. სხვები მაგის ქალამანის ღირსნი არ არიან.—

შიო. ასეთი რამ კაცია, ეხლა საკურველი წამლობა მოხვლია.

ლუკა. რომელსაც მკვდრები სამი მოურჩენია.—

შიო. ცოტა რაღაც ქეიფის კაცია, როგორც მოგახსენეთ და ხან-
დისხან ჭკუა როგორღაც დეეფანტება ხოლმე და თავის თავს ვეღარ
იცნობს.—

ლუკა. სუმრობა უყვარს და იტყვის კაცი თითქო რაღაც რეტი
აქვსო.—

შიო. მაგრამ გულში კი სულ ღრმა ცოდნით გატენილია და ბევრ-
ჯელ ასეთ რასმე მაღალს იტყვის, რომ რაღა ვთქვა.—

ლუკა. როცა მოჰყვება ლაპარაკს ასე გონია წიგნში კითხულობსო

შიო. მაგის სახელი გავარდნილია აქ მხარეზედ და მთელი ხალხი
სულ მაგასთან მოდის.—

ივანე. მე სული მელევა იმის ნახვისათვის, აბა მოიყვანეთ ჩქარა!—

შიო. ეხლავ მოვიყვან. (გავა.)

გამოსვლა 2.

მართა. ჩემმა სიყმემ ბატონო, თუ კაი ექიმი გინდათ უპოვნოთ
თქვენ ქალსა, მე ვიცი, აბა თქვენ ერთი საქმრო მოჰგვარეთ, რომე-
ლიც მაგას უნდა.—

ივანე. ეი! ეი! ჩემო მიმავ, შენ ძალიან საქმეებში ერევი.—

ლუკ. დაჩუმდი ძმავ რა შენი საქმეა რომ ეჩხირები.—

მართა. მე ვანბობ და მოგახსენებთ, რომ სულ ეგ ექიმები ვერაფერს ვერას გაარიგებს, თქვენს ქალს სხვა რამ უნდა წამალი წუმალი და სისხლის გამოშვება კი არ, ქმარი ძალიან წამალია, რომელიც ყოველის ქალის სენს არგებს.—

ივანე. ესლა სადღა აქვ თავი მაგისთანა სნეულსა, ხო, აგი როცა მე მინდოდა გამეთხოვებინა, თავისი ბრალი არის, წინაალმდეგი რათ შეიქმნა.—

მართა. მე მგონია თქვენ გინდოდათ ასეთი ქმარი შეგერთოთ, რომელიც მაგას არ უყვარდა, ისეთი უმაწვილი შერთე, რომელიც მაგის გულს მოსწონს! აბა მაშინ მორჩება თუ არა.—

ივანე. ის ლევანი ისეთი ვერ არის როგორც უნდა არც იმტენი შეძლება აქვს, როგორც სხვასა

მართა. ბიძაი ჰყავს მდიდარი იმისი მემკვიდრე ის არის.—

ივანე. სულ ეგ სიმდიდრე, მე სიმდიდრე არა მგონია, რაც კაცს ხელში უჭირავს ის არის და ისინი ძალიან ჰსცდებიან და სტყუვდებიან, როდესაც სხვისაგან მოელიან ქონებას.

მართ.ა მე მაინც ამას ვიტყვი, რომ ესლანდელი გათხოვება სულ ვაჭრობა—

გამოსვლა. ვ.

თათუა და იგინივე.—

შიო. ბატონო მეემზადეთ აი ჩვენი ექიმი მობძანდა.

ივანე. (თათუას.) ექიმბაშო დიდათ მოხარული კარ, რომ თქვენ ჩემს სახლში გხედამთ და დიდათ ვსაჭიროებ თქვენს თავს.—

თათუა. (ექიმის ტანისამოსით სამინელის მწვეტის ქუდით) ჯანაოს ექიმმა ბრძანა, რომ ჩვენ ორთავ ქუდები დავიხუროთ —

ივანე. ჯანაოზ ბძანებს მაგასა?

თათუა. დიას!

ივანე. რომელს წიგნში სწერია, თუ არ გამიწყრებით?

თათუა. იმის წიგნებში.... ქუდა ძილში.—

ივანე. რადგან ჯანაოზ ბრძანებს ისე ვქნათ.—

თათუა. თქვენ რა გტკივათ?

ივანე, ვის ელაპარაკებით ბატონო?

თათუა. თვუჸრნა.—

ივანე, მე არა მტკივარა

თათუა. არა გტკივარა?

ივანე. არა მერწმუნეთ.—

თათუა. უცხო და პატიოსანი

თათუა. (ლუკას) შენა ბიჭო?

ლუკა. არცარა მე.—

ივანე. მაგას თავი დაანებე ბატონო, მე ერთი ქალი მყავს პანციონში გაზდილი და რაღაც საკვირველის ავათმყოფობით არის ავათ.—

თათუა. დიდათ მოხარული ვარ, რომ მე თქვენი ქალისათჳს საჭირო ვარ და ამასთანავე გულით და სულით, რომ თქვენცა და თქვენი სახლობაც მსაჭიროებდეთ რათა მით დაგიმტკიცოთ ჩემი გამზადება თქვენს სამსახურზე.

ივანე. დიდათ გმადლობთ მაგ მონაწილეობისთვის.—

თათუა. გარწმუნებ რომ სწორეს გულით მოგახსენებთ ამას.—

ივანე. მომეტებული პატივისცემაა, რასაც თქვენ ბრძანებთ.—

თათუა. რა ეწოდება თქვენს ასულს?

ივანე. მელანია.

თათუა. მელანია? ახ რა კარგი სახელია, წამლის მოსაცემათ მელანია. იქნება მელანმა არგოს?...

ივანე. წავალ ერთი ვნახავ რასა იქს.—

თათუა. ვინ არის ის მაღალი ქალი!

ივანე. მიძაა ჩემი პატარა ყმაწვილისა, (გავა და შიო გაჰყვება.)

გამოსვლა. 4.

მართა ლუკა და თათუა

თათუა. (იქით ცალკე) ოს რა ლამაზი მორთულობა არის ამ სახლში. (მაღლა) ახ მიძავ! მშვენიერო მიძავ, ჩემი ქმრობა არის უმდაბლეს ტყვეთ თქვენის მიძობისა; და ნეტამც პატარა ბავშვი ვიყო, რომ გიცოხნიდე შენ მშვენიერ მუძუებს (მუძუებისაკენ ხელს წაიღებს) ჩემი წამალი ჩემი ცოდნა ჩემი ნიჭი თქვენის სამსახურობისათჳს მე

მიწირამს და......—

ლუკა. უკაცრავათ ნუვიქნები ბატონო ექიმო რო მოგახსენოთ, თავი დაანებოთ ჩემ ცოლსა.—

თათუა. მართლა შენი ცოლია?

ლუკა. დიახ

თათუა. ახ.. უკაცრავათ რომ არ ვიცოდი; და დიდათ მოხარულ-ვარ თქვენი ერთმანეთის სიყვარულისთჳს (უნდა მითომ აკოცოს ლუკას და ჰკოცნის მიმას.)

ლუკა. (გამოსწევს თათუას. და, იმის და იმის ცოლშუა დადგება) წყნარა თუ ოქვენი ნებაც არის,—

გამოსვლა. 5.

იგინივე და ივანე.—

ივანე. ეხლავ გიახლებათ ჩემი ქალი.—

თათუა. მზა ვარ ბატონო, ყოვლის ჩემის საექიმოთი.—

ივანე. სად გახლავთ.—

თათუა. (შუბლზედ ჴელს იდებს.) აქა ბატონო.—

ივანე. ძალიან კარგი.—

თათუა. ახლა რადგან მე ვმონაწილეობ ყველასა თქვენს სახლობაზედ უნდა რომ გაუშინჯო თქვენს მიმასა და მუმუები უნდა უნახო (მარია უახლოვდება.)

ლუკა. (გამოსწევს და პიარუტზედ შემოატრიალებს) იქით, იქით ჩვენ ეგ არ გვინდა შენ ეი!

თათუა. ექიმის ვალია უნდა გაუშინჯოს მიმას მუმუს თავები.—

ლუკა. მე ვიცი რაც ვალია; აქ მიყურებ შენა.—

თათუა. ძალიან ბრიყვი ხარ, რომ ექიმის ნებას ეწინააღმდეგები ბეეთიე კარზედა!—

ლუკა. მე შენი მიქარ მუქარისა არა ვიცირა.—

თათუა. (დაუწყებს გაშტერებული ცქერას) ეხლავ ცივებას გაგიჩენ.—

ლუკა. ნუ, ნუ, ღმერთი გადღეგრძელებს.—

თათუა. მაშ ეშვიანი ნუ იქნები.—

ივანე. აი ჩემი ქალი.—

გამოსვლა. 6. —

- იგინივე და მელანია. —

მელანია. (შემოვა....)

თათუა, ეს არის, ავათ მყოფი? —

ივანე. დიას მაგ ქალის მეტი არა მყავრა და დიდი უბედურობა იქნება ჩემთვის, რომ ეგ მომიკვდეს. —

თათუა. თავს კარგა გაუფრთხილდეს, როდი უნდა მოკვდე ექიმის უდასტუროთ. —

ივანე. აბა დაბრძანდით. —

თათუა. (ზის ივანეს და მელანიას შუა:) აი კაი ავათ მყოფი, რომელიც სასიამოვნო სანახავი არის, და მე მგონია ერთი კარგი მალ-ვე მცოდნე კაცი ლამაზათ გაასაღებდე (მენია გაიცინებს.) —

ივანე. გაიცინეთ აი, უფალო? —

თათუა. აგრე სჯობიან, როდესაც ექიმი ავათმყოფს გაიცინებს იცოდეთ კარგი ნიშანია (მელანიას) აბა ახლა მიბძანეთ, რაგემიზეზ-ებათ, სადა გრძნობთ უფრო ტკივილსა?, —

მელანია, (მიიტანს ხელს პირთან და ნიკაბქვეშ) ხან, ხო ხი ხოო ხან... —

თათუა. რაო რას ამბობთ?

ივანე. (ისევ ისე ხელით აჩვენებს) ხან ხი, ხონ, ხან ხი ხონ. —

თათუა. როგორ?

მელანია. ლა. ლი, ლონ. —

თათუა. ლან, ლი, ლონ, ჯან, ლა არ მესმის; სადაური ქმჯური ენაა. —

ივანე. უფალო ეგ არის კიდეც მაგისი სნეულება, ეგრე დამუნჯდა აქამდის ვერ გავიგია, რა იყო მიზეზი და ამ შემთხვევამ მოშალა მაგის გათხოვება. —

თათუა. რათა?. —

ივანე. ვინც მაგას თხოულობს ელის მაგის მორჩენას და მაშინ გადასწყვეტს საქმესა

თათუა. ვინ არის მაგისთანა სულელი, რომელსაც არ უნდა რომ იმისი ცოლი მუნჯი იყოს! აი ნეტავი ღმერთს ებძანებინა და ჩემი

ცოლი მუნჯი ყოფილიყო, შენი თავი არ მომიკვდეს იმის მორჩენა-ზე მე არა მენაღლარა.

ივანე. ახლა უფალო ჩვენ ამას გთხოვთ რომ ჩვენი მოცადინეობა იხმაროთ დამაგას უშველოთ რამე

თათუა. აა მაგაზედ ნუსწუხართ-ერთი ეს მიბძანეთ: ეგ სნეულება ძალიან აწუხებს

ივანე. დიახ ბატონო

თათუა ეგ უძეთესი. ტკივილს ძალიან გრძნობს?

ივანე. ძალიან

თათუა. ეგეც კარგი. თქვენ რომ იცით იქ დადის?

ივანე. დიახ!

თათუა. მომეტებულათ

ივანე. მე მაგეებისა არ ვიცირა

თათუა. (მელანას) აბა მაჯა მიბოძეთ (ივანეს) აი მაჯა რომელიც ამტკიცებს თქვენის ქალის მუნჯობას.

ივანე. დიაღ ჭეშმარიტია ბატონო ეგ არის მაგისი სენი თქვენ მაშინვე მისვდით

თათუა. აა! აა!

მარია. ნახე როგორ გამოიცნო ავამტყოფობა

თათუა. ჩვენ გამოჩინებული ექიმები იმავ თავი თავე მისვდებით სნეულებასა, გამოუცდელი კი აირეოდა და გეტყოდათ ეს ამისაგან და ამისაგან არისო თქვენი ქალი მუნჯიაო

ივანე. დიახ მაგრამ ერთი ეს მიბრძანეთ რამიზეზისაგან არის

თათუა. მაგაზე უქადვილესი რა იქნება? იმისაგან გახლავს რომ მეტყველება დაუკარგავს.

ივანე. ძალიან კარგია მაგრამ რამიზეზისაგან თუ არ გამიწყრებით უნდა იყოს მაგის მეტყველობის დაკარგვა.

თათუა. ყოველი ჩვენი გამოჩენილი მთხუძველი გეტყვიანთ. რომ ეგ არის მიზეზი ენის უმოქმედობისა

ივანე. მაგრამ მაინც ჩემს ასულს რა მიზეზი უშლის ენის ხმარე-ბასა

თათუა. არისტოტელმა ბევრი რამ სთქვა!... მშვენიერი აზრები.

ივანე. მჯერა ძალიან

თათუა. ო. გამოჩინებული კაცი იყო

ივანე. გამიგონია.

თათუა. დიდი სრულებით უმაღლესი ვაჟიკაცი იყო, რომელიც დებს მაღლა ნიდაყვამდენ მკლავსა) ესრე უმაღლესი ყოფილა ჩვე[...] ჩვენი ლაპარაკის აზრი რომ არ დავკარგოთ, მე ვამტკიცებ რომ უსმარებლობა მაგის ენისა არის მიზეზი რომელსამე ქეიფს გა[...] ჩვენ ზოგი ერთი ნასწავლითი შორის ვქმსით მაწყინარ ქეიფს. მა[...] ინარი ეს იგი!... ქეიფი მაწყინარი მეტადრე მოგროვილი მომეტ[...] ულის ქარების მოქმედებას რომელნიც იმღებიან სნეულობის მხარ[...] მოსულის,... ასე ვსთქვათ სომ ლათინური გეყურებათ

ივანე. ჩემს დროს ქართულსაც მლივს გვასწავლიდნენ და აბა ლათ ინური საიდან მეცოდინება.—

თათუა. (ადგება გაჯავრებულივით) სრულებით არ გესმის ლათ ინური.—

ივანე. არა.

თათუა. (აღტაცებით) რადგან ბრიყვს ყოფილხარ უმკაბრკეტი არციტურა! ზასრეყულთამ მოგისდებს სენდულა რიტენობინტივ სყვმუზა ბონუს სანქტუს ორატიო ლეთინამე კუო გვარე.—

ივანე. ახ! რატო არ ვისწავლე!

მართა. ჰე, ძალიან ნასწავლი საქმე არ ყოფილა ეგ დასაქცევი.—

ლუკა. ცოდვა არ არის რომ არ მეყურება.—

თათუა. კიდევ ეს ქარები, რომელიც მოგახსენეთ, მაგ ქალს მოს[...] ვედრია მარცხნივ საითაც ევიძლია, მარჯვნივ გულისკენ და ამით სჩანს რომ ფილტვი, რომელსაც ჩვენ ლათინურად უწოდებთ » არმ[...] ან ბენერს ბედუმ « აქვს შეერთება ტვინთან, რომელსაც ჩვენ [...] ნიათ მაზმის ნასმეს ცრაკუსლის, ძირის ძარღვის გამო, რომელსაც უძახით ჩვენ ებრეულათ » ყუბილ ურიკლივარ. ერთათ იყურებიან სნ[...] ნებულ ქარებთან, რომელი ჰბერავს გულს, ზურგის ძმავს. და რადგ[...] ან სნეხებული ქარები... სო კარგა გესმასთ ეს ჩემო მოწყალეო ბ[...] ტონო, სოლო რადგან სნეხებულსა ქარებს აქვს ვიეთიმე წინააღმდ[...] ეგობა... ეს კარგათ გაიგონე, მე თქვენ გთხოვთ.—

ივანე. დიახ.

თათუა. აქვს ვიეთიმე წინააღმდეგობა, რომელმაც დამართა. ბეჯი[...] თად უგდეთ ყური მეხი თავი მიზეზს.

ივანე. ბეჯითად გასლავარ.

თათუა რომელიც გახდა მიზეზი ცუდის ქარებისაგან ქმნილების

გამო, ზრუდეთ დაზარუნებულისა მარღვთა შინა; მისდება რომ, ეს ქა-რები; ოსამონდეულა ნეკვის ნეკერ პყარინუმ კვიპსა-მილეუესი, აი სწ-ორეთ ეს არის მიზეზი შენი ქალის დამუნჯებისა

მართა. ახ რაკარქათ ილაპარაკა ამ ჩვენმა ოსტატმან.

ლუკა მეც აგრე მაინც მქონდეს მქნილი ენა!

ივანე უკულა კარქა ზმანეთ მაგრამ ბატონო ახლა რას ფიქრობთ მაგ სენს რა მოუხდება

თათუა. მე ეგ უნდა მეთქვა რამოუხდებოდა

ივანე. კარგი.

თათუა. ჩემი აზრია რომ ეგ ქალი თავის ქვეშაგებში დააწვინეთ და მიალებინოთ წამლათ კარგა ბლომათ ბოლღიწო.

ივანე. ეგ რისთჳს ბატონო?.

თათუა. მისთჳს რომ ღვინოსა და პურში ერთად არეულში არის მადლი რომელიც აძლევს მეტყველობასა, მაშ თქვენ არ იცით, რომ თუთიყუშს სხვას არაფერს არას აჭმევენ და იმითი სწავლობს ლაპარაკს

ივანე. ეგ მართალია

თათუა. საღამოზე დავხედავ ვიდევ რა ცვლილება ექნება.

შელანია (გავა)

გამოსვლა 7

ივანე. თათუა. მართა

თათუა. (მართას) ჯგვაანათ იყავით (ივანეს) ამ ძიძასაც ეჭირება ცოტა რამ წამალი მივცე

მართა. ვინა? მე? ასრე კარგათა ვარ თავის დღეშიაც არა ვყო-ფილვარ.

თათუა. ეგ უარესი, ძიძავ; ეგ უარესი არ იცი რომ მომეტებული სიმრთელე საშიშია და ცუდი არ იქმნება ცოტაოდენი დასამშვიდებე-ლი სისლი გამოვიღოთ და გასაგრილებელი წამალი გავიკეთოთ

ივანე ბატონო რამოდა ეგ რომელიც მე არ მესმის, რასაჭიროა სისხლი გამოშვება როდესაც არა ემიზეზებარა

თათა. ეგ არაფერი ეს მოდა სასარგებლოა და აი როგორაც სმენ რომ წყურვილი არ მოუვიდეს ეგრეთვე სისხლი უნდა გამოუშვას

მამავალის ავადმყოფობის დროსა.

მართა. (გადის დ ანზობს) ჩემი თავი არ მოკვდეს მე ეგენი არ ჩავიდინო.

თათუა. წამლის მიღების ჯიუტი ყოფილხარ მაგრამ გისმარებთ იმისთანაღონის მიებას რომ შკუაზე დასჯდგე (მართა. (გავა დ ლუგა თან გაჰყვება.)

გამოსვლა 8

ივანე დ თათუა

თათუა. მშვიდობით ბძანდებოდეთ

ივანე. ცოტა მოთმინეთ თუ თქვენი ნებაც იქნება.

თათუა. რაგნებავთ?

ივანე. მინდა ფულები მოგართოთ ბატონო

თათუა. ნუ სწუხდებით არავიღებ ბატონო

ივანე რას ბრძანებ

თათუა. არა მეთქი

ივანე. ერთი წუთი.

თითუა. არა დ არა

ივანე. გთხოვ უმორჩილესად

თათუა. დამცინით

ივანე. აი მორჩი.

თათუა. მე აღარას ვიმოქმედებ

ივანე. ეს!

თათუა. მე ფულისათჳს არ ვმუშაობ.—

ივანე. გჯერა (შემდგომ ფულს გამუართმევს) ეს სამმიმო[?] არ არის!

ივანე. ღიას ბატონო.

თათუა. მე ხომ ჩარჩი ექიმი არა ვარ.—

ივანე. გარგათ ვიცი.

თათუა. ჩემში სარგებლობა არ უფლებს.—

ივანე. მაგას არაოდეს ვერ ვიფიქრებ (გავა ივანე)

თათუა. ჩემა მზემ ეს ცუდი არ არის თუმცა რომ.....

გამოსვლა 9.

ლევან და თათუა.

ლევან. უფალო დიდიხანია რაც მე თქვენ გეძებთ; გთხოვთ ბოდრებით თქვენს შემწეობას.—

თათუა. (მაჯას უსინჯავს.) ოხ! რა ცუდი მაჯაა!

ლევან. მე ავათ არ გახლავარ ბატონო და მაგისთვის არ გიახელ თქვენსთან.

თათუა. თუ ავათ არა ხარ, მა რა ემმაკებს მეუბნები?

ლევან. ორის სიტყვით შეგატყობინებ საქმეს: მე მქვიან ლევან რომელსაც მიყვარს მელანია, ქალი თქვენ რომ ნახეთ და რადგან მამა მისი კარ არის კარგათ ჩემთან და ჩემი სიყვარული აუკრძალა თავის ქალსა, მე გავბედე და გთხოვ შეწევნა მომცეთ ჩემს სიყვარულში, ეგებს როგორმე მომცეთ იმისთანა სურჩიასი შეხვედრა. რომ ორი სიტყვა უთხრათ იმ ქალსა, რომელზედაც არის დამოკიდებული ჩემი ბედნიერება და სიცოცხლე.—

თათუა, მე თქვენ ვინა გგონივართ. როგორ ჰბედავ და მეუბნებით მოგეხმაროთ თქვენ სიყვარულში და გინდათ დამდაბლება ექიმის ღირსებისა.—

ლევან. უფალო ნუ კი უგირით.—

თათუა. ჩემი ქციევია, ასე მინდა ვიყვირო; ბრიყვი ყოფილხარ,

ლევან. ეს! ბატონო ცოტა წყნარა.

თათუა. ცუდად ზდილი.—

ლევან. გიხოვთ უმორჩილესად!—

თათუა. მე შენ გაჩვენებ, რომ მე მაგ საქმის კაცი არა ვარ და ეგ მომეტებული თავ გასვლაა.—

ლევან. (ქისის ამოღების დროს.) ბატონო...

თათუა. ჩემი შემწეობა! (ქისას გამოართმევს) თქვენ არ მოგახსენებთ ამიტომ, რომ პატიოსანი კაცი ბძანდებით დიდათაც მიამება გემსახუროთ, მაგრამ ბევრი ბრიყვი კაცია ქვეყანაზედ, რომელნიც ფიქრობენ ზოგიერთზე, რომ იმისთანა სული იყოს და სწორე უნდა მოგახსენოთ. ეს მე ძალიან მაანჩხლებს.—

ლევან. გთხოვ, რომ მომიტევოთ ბატონო ამ ნაირი გაბედვა და..

თათუა. რაზეა საქმე დამოკიდებული?.

ლევან, ეხლავ შეიტყობთ ბატონო, ის ავათმყოფობა რომელიც თქვენ გინდათ მარჩინოთ, არის მოგონილი, ექიმებმა უცხოთ განს. აჯდეს მაგ სნეულებაზე და არა თქვენზე, ზოგმა ტვინი დასდო მიზეზათ ზოგმა შინაგანი შენობა, სიგიჟე, ზოგმა ღვიძლი, მაგრამ სწორე მიზეზი სიყვარულია, და ეგ ავანტყოფობა მელანიამ მოიგონა იმიტომ რომ ეგება იმითი მოუშორებინა საქმრო, რომელიც არ უყვარს რომ არავინ მიცნოს აქ ამისთვის ეს ტანისამოსი ჩავიცვი და თუ მნახოს უთხარით, რომ თქვენი აფთიაქარი ვარ. მგონია რომ ვერ მიცნოს.—

თათუა. არა მგონია!

ლევან. ახლა ჩემი სურვილი ეს არის ერთი ოთხიოთ. ხუთის წამლების სახელები მასწავლე რამე და მით გაჩვენო გამოცდილება და ჩემი სწავლა.—

თათუა. იმტენი მე ვიცი წამლების სახელები რაც შენა.—

ლევან. როგორ?.—

თათუა ქმაკმა რამიყოს თუ მე ექიმობისა გამეგებოდეს რამე, შენ რადგან პატიოსანი კაცი ხარ უნდა გაგიტყუნდე და გითხრა როგორათაც შენ გამიტყუდი და მითხარი.—

ლევან. რას ამბობ! მართალია არა ხარ?.....—

თათუა. არა მეთქი გეუბნები ჩემი ჭკუის დაუკითხავათ ძალათ გამაექიმეს, ჩემდღეში ამ ნაირ ჭკუის საქმეში არსად გავრეულვარ და ჩემი ცოდნა ქვევრის დათვლის იქით არ ასულა და არ ვიცი საიდან რა ჭკვიანი მოუვიდათ, რადგანაც რომ ძალას ძალათ უნდოდათ ექიმი გამხდარიყავ. მეც რა მეტი ღონე მქონდა, ვიკისრე ეს სახელი, მანამ სწორე პატრონი გამოჩნდება არ დაიჯერებ შეცდომილობით, რა ხმა გაისმა დაყოვნებით [illegible] ქმარისაგან შეკრულნი არიან, რომ ნასწავლ კაცათ მაგდებენ, ყოველ [illegible] მოდიან ჩემთან, თუ სულ საქმე ასე იქნება, სწორე გითხრა, მანამ ცოცხალი ვარ ექიმობაზე ხელს აღარ ვიღებ, ამისთანა ხელობა არც ერთი არ არის, ამისთვის რომ ავადმყოფი თუნდა მაარჩინო თუნდა არ მაარჩინო ფული ყოველთვის გეძლევა. სარაზე [illegible] გერვაში არ შეუძლიან რომ ერთი ბეწო სამოგვი წაახდინოს, მაშინვე ჯარიმა წაერთმევა, ამ ხელობაში კი შეიძლება. როგორც გინდა კაცი წაახდინო გრომს არ

გაიგებ, ჩვენ აქიმებში ფუტკი არ ვიცით და ურჯულოთვის დამნაშავე ვინც მოკვდება ის არის; ამასთანვე საქები სყლობა იმიტომ არის, რომ ჩვენგან დასოცილს მკვდრებთა შორის საკურველი პატიოსნება, დიდი მოკრძალება და სიჩუმე. რაცკი ქვეყანაზე შეიძლება, და თავის დღეში ვერავინ ნახამს მოჩივარს მკვდარსა ექიმზე რომელმაც მოკლა. —

ლევან. მართ ლა მკვდრები ძალიან პატიოსანი არიან მაგ საგანზე (ლევან გავა)

გამოსვლა: 11.

იგინივე და მართა

თათუა. აი მშვენიერი ძიძა, ახ ჩემი გულის ძიძავ, შენ შეხვედრა დიდათ მოხარული ვარ შენი ნახვა არის, უმაღლეს ტკბეთ შენის ძიძობისა.

მართა. ჩემმა სიყმემა ბატონო, ექიმო, ძალიან რამეები მითხარ ეს არის რომ ვერა გავიგონერა. —

თათუა. ერთი ავათ გახდი ძიძავ, მე გთხოვ, გახდე ავათ, ჩემის სიყვარულისათვის ნახე რა სიამოვნებით და სიხარულით მოგარჩინო.

მართა. მე მოსარჩენი არა მიჭირს. —

თათუა. მებრალები ლამაზო ძიძავ, მაგისთანა ბჭვიანი ანჩხლი ქმარი გყოლია,

მართა. რა უყოთ ბატონო? ჩემი ცოდვის კითხვაა. —

თათუას. რას ამბობ? მაგისთანა გაუთლელი, როგორც მგა, რომელიც თვალს არ გაშორებს და არ უნდა რომ არავინ ხმა არ გასცეს —

მართა. იმის სიანჩხლისაგან მე [illegible]?

თათუა. იქნება მართლა აბა მაგამ [illegible] უნდა იყოს, რომ შენისთანა ადამიანს [illegible], ახ, მე გადი ერთი ადამიანი ჩემო ლამაზო ძიძავ, რომელიც [illegible] შენზედ მორს არ არის, რომელი[illegible] ვინმე, ბედნიერები იქნებოდა შენი ქმრის წვერის კოცნა, ნახე [illegible], მაგისთანა მშვენიერი ქალი იმისთანას ხელში ჩავარდნილა ხარ, რომელიც სწორე მხეცია, ბრიყვი, კერპი, სულელი, უკაცრავათ ძიძავ, რომ შენ ქმარზედ ამეებს ვლაპარაკობ.

მართა. ეს ვიცი კარგა რომ ის უყვარს მაგ ხანჯლებიან ლირსის. —

თათუა. ლიას უეჭველათ მისავ, ლირსისა, და მგონია ამასთან ვიდევ ლირსი იყოს რომ ორივით ლაყი კვერცხი დაამტვრიოს თავზე ამისთა-ჯს რომ ისეთი ეჭვიანი რაი არის ისი.

მართა. თუ ხარჩო არა ჰქონდეს, მაშინ ნახავდი კვერცხების მტვ-რევასა —

თათუა. ჩემმა მტერმ ცუდათ არ იქ. ერთი გამოართვია ვინმე კვერ-ცხები მოშორიოს, ოჰის ჯავრის ამოსაყრელათ, რომ რასაც ჭამენები შენი ქმარი ამისთანა კაცია რომ ლირსია, და თუ მე ისეთი ბედნიე-რი ვიქნებოდი მშვენიერო მისავ, რომ მე გამოართვიოთ იმ.... (ამ დროს, როცა თათუა გაშლის ხელებს. რომ უნდა აკოცოს მართას, ლუკა შემოვა და კალ ქვეშ გამოძვრება თავისას და იმათ შუა დადგება თათუა და მართა შეხედვენ ლუკას და გავლენ სხვა და სხვა მხარეზე, ორთავენი გავლენ). —

გამოსვლა: 12

ლუკა და ივანე. —

ივანე. შენ კი, ლუკავ, აქ ხომ არსად დაგინახავს ჩვენი მქიმი? —

ლუკა. ჰო, დიახ, აი ოჯახიც დეემცეს, დავინახე, ისიც და ჩემი ცოლიც.

ივანე. ქალი სად უნდა იყოს. —

ლუკა. რა ვიცი იმშაკის და ქაჯიმში. —

ივანე. აბა ერთი ჩემი ქალი ნახე რასა იქს) (ლუკა გავა.)

გამოსვლა: 13.

იგინივე თათუა. და ლუკა. —

(თათუა და ლუკან შემოვლენ.)

ივანე. აა, უფალო ექიმო გიახლებოდი თქვენა, ხანს ბძანდებს მეთქი. —

თათუა. მე გამკურნე თქვენს ეზოში, რასა იქს ავანტყოფი?

ივანე. ცოტა უფრო ავათ არის, თქვენ წამალს მელდება. —

თათუა. უფრო კარგი, აგ იმის ნიშანია რომ მოქმედებს წამალი.

ივანე დიახ, მაგრამ იმ მოქმედებაში შეშინიან არ დაიხრჩოს. —

თათუა, მაგაზედ ნუ შესწუხდებით. ასეთი წამლები მაქვს, ჩალათვარ ჩაადებენ, რაც უნდა სნეულება იყოს, მე ხოლოთ ველის სულ ბრძოლას. —

ივანე. (ლევანის დაანახვებს) ვინ არის. ეგ რომ მოგყავთ? —

თათუა. (ხელით ანიშნებს, რომ ეს აფთიაქარია.) ის არის. —

ივანე. რას

თათუა. ის.....

ივანე. ხო, ჭო,...

თათუა. რომელიც......

ივანე. მესმის —

თათუა. საჭირო იქნება თქვენის ქალისათვის. —

გამოსვლა. —

იგინივე მელანია და მართა. —

(მელანია და მართა შემოვლენ. —

მართა. ბატონო აი თქვენ ქალს ცოტა გავლა ჰსურს. —

თათუა. მაგისათვის საარგებლოა, მოდი უფალო აფთიაქარო მაჯ-უსინჯე, რომ ბოლოს იმის ავანტყოფობაზე მოვილაპარაკოთ. — მოწყალეო კელმწიფეო! ეს დიდი და მშვენიერი კითხვაა ექიმებთ შორის საცოდნელათ, ქალები უფრო ადვილი მოსარჩენი არიან თუ კაცნი? მე გიხოვთ ამას კარგა ყური უგდოთ, ზოგნი ამბობენ დიახო, ზოგნი არაო, ხოლო მე ვამბობ დიახაც და არახაც, მეტადრე ცუდი მოზაურობაა არეულოთ ქარებთა, რომელნიცა იყრებიან ბუნებითის სხეულის ქალთასა. მიზეზი საკუთრად რომელ შინაგანი ნაწილი ყოვლეთვის მძლავრობს და უფლებას გრძნობასა ზედა. აქედან ჩანს რომელ თანახმოებს მათის აზრისა არის დამოკიდებული ბრუნე ეს მოძრაობას მთავარის სიმგვლისასა და როგორათაც მზე ყოველიც სხივსა თვისსა მოჰფენს ღრუბლებთ შინა ქვეყანისასა მოსცდება. —

მელანია. (ლევანს.) არაოდეს მე მაგ სახიათისა არა ვარ. რათ გამოვიცვალო ჩემი გრძნობა. —

ივანე. აგერა ჩემი ქალი ლაპარაკობს! ო კეთილ მოქმედო წამალო

ოჰ! სადიდებელო ექიმო, რარიგათ გმადლობთ, უფალო ასრე სასწაულით მორჩენისათჳს შემიძლიან რამე სამსახური გაგიწიოთ?

თათუა. (დასჯირინობს თეატრში თავის ქუდს მაროსავით ხმარობს) საკვირველი ავანტუროფობა იყო, დიდი შრომაც გავწიე.—

მელანია. დიახ მამავ მეტყველობა მომეცა, მაგრამ იმისთჳს მომეცა თქვენ გითხრათ ჩემს დღეში დუქანის მეტი მე ქმარი არავინ მინდა დ ტყუილათ ნუ ეცდებით მისცეთ იმ ბებერს კაცსა.—

ივანე. მაგრამ....,

მელანია. ამა აზრის გამოცვლა არავის შეუძლიან.—

ივნე. როგორ......

მელანია. ტყუილათ თქვენის ლაპარაკით ნუ ეცდებით—

ივანე თუ.....

მელანია. მოგახსენებთ ტყუილათ ნუღარას მიბძანებთ.—

ივანე. მე.....

მელანია. ეს გადაწყვეტილი საქმეა.—

ივანე. მაგრამ.....

მელანია. ასლა ისეთი აღარ არის, როცა მამამ, ქალი თავის ნებაზე გაათხოვოს.—

ივანე. მე ....

მელანია. ტყუილათ ნუ ეცდებით....

ივანნე... ჰა...

მელანია. უდაბნოში მოლოზნათ წავალ მინამ მისთანა კაცი შევირთო, რომელიც მე არ მიყვარს.—

ივანე მაინც....

მელანია. (აჩქარებით) არა არასგზით ამა ზედ მეტი არ შემიძლიან გადაწყვეტილს ვამბობ,—

ივანე. აჰ! რა აჩქარებული ლაპარაკია, ღონისძიება აღარ არის წინააღმდეგობა გაუწიო. (თათუას) უფალო გთხოვ ისევ დაარწმუნო.

თათუა. ეგ მე აღარ შემიძლიან. თუ რამ შემძლიან სამსახური გაგიწიოთ დავყურებ თუ მიბძანებთ,—

ივანე. მადლობელი გახლავართ. (მელანიას) კარგა იფიქრე,....

მელანია. არა თქვენი დარიგება დ განსაჯვა ვეღარას იმოქმედებენ ჩემს გულზე.—

ივანე. ამაღამვე დავწერ ჯვარს იმ ბებერს კაცზე....

მელანია. სიკვდილზე უფრო ადრე დავიწერ ჯვარსა.—

თათუა (ივანეს.) ღმერთო ჩემო! თქვენ დაჰყვით, ერთი დამაცა-დეთ მაგ საქმესაც უწამლო, მაგ სნეულებას მე ვიცი რაც წამალი უნდა.—

ივანე. მართლა ბატონო? შეგიძლიანთ განჰკურნოთ ეგრეთვე მაგის-თანა შ[illegible]ის სენი?—

თათუა. ვაიმე! თქვენ დამაცადეთ, მე ყველას წამალი მაქვს, ჩემი ათფეხკარი მოგაგონებს თავისის ცოდნით და განჰკურნავს (ლევანს) გაიგონე! ახლა ხელამ რა საყვარელი აქვს მაგ ქალსა ლევანისათვის: ბრალებით წინააღმდეგი მამის ნებისა. დროს დაკარგვა აღარ უნდა, ქარები ძალიან მოჰკრობიან და საშინელი სანქარო წამლის ჭამანა, რომ გამრავლდესრთ, რომელიცა გასწორდება დაგვიანებითა, მე მგო-ნებ; და ერთი წამალი მოვიგონე: ერთი მიღება გასქცეული წამალი-რომელსაც შენ შეადგენ როგორც რიგია, რის დანგით შეუღლე-ბული ახები თურთ იქნება როგორმე იმიზეზოს ამ წამლის მიღება; მაგრამ რადგან შენ გამოცდილი კაცი ხარ, შენ ხელობაში, შენზედ ჰკიდია დაჯერებინო, და ჩაუდასრო საგანი ესე, როგორც შენ გან შე-ძლებოდეს რიგიანათ აღასრულე. წადი კარზე ცოტა ბაღის გასწ-ვინე ბაღში, რომ მიაა დაამშვიდოს გრძნობა მისი. მანამ მე აქ მამას ველაპარაკები, მაინც კიდევ ეცადე დრო არ დაჰკარგო. ამა წამალი ჩქარა! წამალი განსაკუთრებითი!—

ლევან. (გადის და მელანია თან გაჰყავს.—

გამოსვლა —

—ივანე თათუა.—

ივანე. რაწამლებია ბატონო, რომელიც ეხლა თქვენ დაასახლებთ, მე მგონია ჩემ დღეში მე ეგ სახელები არ გამიგონია.

თათუა. ეს წამლები გახლავთ, რომელნიც იხმარებიან ფრიად დი-დი საჭიროებისათვის.—

ივანე. გინახამთ სადმე აგრე გაჟიუტებული, როგორც ჩემი ქალი.—

თათუა, ქალებმა ხანდისხან იციან მაგისთანა, ჭირვეულობა.—

ივანე. თქვენ არ დაიჯერებთ რა რიგათ არის ჩემი ქალი გაგიჟე-

ბული ლევანისათჳს.—

თათუა. მომეტებული სისხლის სიცხე მოახდენს მაგ ნაირს საქმეს უმაწვილთ თავში.—

ივანე. სწორე მოგახსენო. რაკი შევიტყე მაგისთანა სიყვარული ჩემი ქალი დაკეტილს ოთახში დავსვი და აღარსად უშვებ.—

თათუა. ძალიან ჭკუა გიხმარიათ.—

ივანე. მოვწყვიტე იმათი ერთი ერთმანეთის ნახვა და ამბის შეტყობა.—

თათუა. ძალიან კარგი გიქნიათ

ივანე. ერთ სიგიჟეს მოახდენდნენ რასმე თუ ნება მიმეცა ერთმანეთის ნახვისა.—

თათუა. უეჭველათ.—

ივანე. ასეთი ქალია. იქნება კიდეც გაჰყოლოდიყო სადმე.—

თათუა ჭკვიანურათ ჰქნით.

ივანე, ესე მითხრეს მითომ ძალიან სადმე ცდილობდა ჩემი ქალის ლაპარაკს.

თათუა. სედამ სამაგელს!—

ივანე. მგონია ტყუილათ დროს დჰკარგამს.—

თათუა. იმა ჰგონია ერთ სულელთან ვისთანმე ჰქონდეს საქმე.—

გამოსვლა.—

ლუკა, ივანე, და თათუა.

ლუკა. (შემოვა.) ახ! ოჯახის დალუპვა, ბატონო ერთი შეიტყე-რაამბავია; თქვენმა ქალმა და ლევანმა, დაგუწიცხლეს ავთიეკრათ ის იყო; აი ამ უფალმა ემიმა მოახდინა მაგისთანა კაი საქმე ბატონო.

ივანე. როგორ თუ მაგხაირათ მოიკალით!—ეს არსად გაუშოთ, დაიცა მოუსასათო, მიყურე როგორ დავსაჯო სამართლით (გავა.)—

ლუკა. სე! თავი არ მოსიკვდება, ქმიძო, თოკზედ ჩამოგაღმობენ არ დაიძრა მანდედანე.—

ივანე. (გავა.)

გამოსლა:

თათუა, ლუკა და ნანო,

ნანო (შემოვა) (ლუკას) ოხ! ღმერთო ჩემო, ძლივს არ ვიპოვნე ეს სახლი! ერთი მითხარით იმ ქმრის ამბავი მე რომ გასწავლეთ?

ლუკა. აი ეს არის, დაღრჩობენ.—

ნანო. როგორ? ჩემ ქმარს დაარჩობენ? ვაი ჩემ თავს! მაგისთანა რა დაუშავა.—

ლუკა. ჩვენი ბატონის ქალი მაატაცებინა.—

ნანუა. ახ უბედურება? საყვარელო ქმარო მართლა დახრჩობას გიპირობენ?—

თათუა. ჭო! ხედამ ემანდა?

ნანუა. ამტენ ხალხში რათა ნებდები მოსაკლავათ?—

თათუა. მითომ რა უნდა ვქნა?—

ნანუა. თუ კიდევაც არის დასარჩენი ვაქსის კოლოფები და გაიყი-და კარგი ნუგეში დაგრჩება.—

თათუა. გამეცალე აქედგან გულს ნუ მიხეთქ.—

ნანუ. აქ ძირს ვიყო, რომ გაგაშაგრო სიკვდილის წინ მანამ თავს არ დაგანებებ მინამ ჩამასახრჩობს არა გნახამ.—

თათუა. ხე აჭი!—

გამოსვლა:

იგინივე და ივანე

ივანე. (შემოვა) (თათუას) პრისტავი სალდათ მოვა, ეხლა იმისთანა ალაგას ჩაგსვამენ. თუ წასვლა ხადმა პასუხს გაგცემენ.

თათუა. (დაჩოქილი) ახ! მე უბედური! არ შეიძლება რამთენსამე ჯოხის დაკვრაზედ მეკცვალოთ ეგა.—

ივანე. აბა, ბა, ბა, მაგას სამართალი გადასწყვეტს, მაგრამ რას ხედამ მე!—

გამოსვლა:

იგინვე, ლევან და მელანია.—

ლევან.! უფალო მე გიახლით თქვენ: გიცხადებთ მე ვარ ლევან თქვენს ბრძანებას ქვეშევე მომყავს ქალი თქვენი მელანია, გაძრახვა გვქონდა, ორნივ უნდა გავქცეულიყავით და შემდეგ ჯვარი დაგვეწერა მაგრამ ერთმა შემთხვევამ უფრო პატიოსნათ მოიყვანა საქმე, აღარა მაქვს განძრახვა თქვენი ქალის მოტაცებისა, ხოლო მსურს თქვენის ხელით მივიღო ეს, ამას მოგახსენებთ, მხოლოდ ბატონო., რომელ ეს არის მივიღე წიგნი რომლითაც მატყობინებენ ბიძიჩემის სიკვდილს და ახლა მე ვარ მემკვიდრე ყოველს იმის მამულზედ.—

ივანე. უფალო თქვენი სიკეთე ჩემთვის მომეტებული და მე გაძლევ ჩემს ქალს დიდის ჩემის სურვილითა.—

თათუა. ბარაქალა ექიმო გასჭრა ჩემა ექიმობამ,

ნანო. ჩემი მადრიელი უნდა იყო, რომ მაგისთანა ხელობა მე გაშოვნინე,

თათუა. დიახ შენ მიშოვნე, ვინ დასთვლის ამისთვის რამტელია კაი ჯოხები მაშარტყეს,

ლევან. მოქმედება კარგი იყო და გთხოვთ ნუღარ დაინახსომებ

თათუა. აგრე იყოს, (ნანუას) მიპატიჟებია შენთვის ის ჯოხები, რადგანაც შენ ამისთანა საქმები ხელობა მიშოვნე მაგრამ, კვლავ გაფთხილდი რომ აღარ გამაჯავრო,

დასასრული მეორის მოქმედები ა,

ნებენ იმასა.—აი ეს შენ არ გაბედო, მოძებნე სხვა ღონის ძიება ბავშვის დასაჩუმებლად... გაუხსენ კაბის ღილები, მოუშვი არტაშები რომ უმაწვილს ფეხები თავისუფლათ ჰქონდეს; ჯერ პირქვე დააწვინე მერმე გულაღმა, მუცლოზედ და ფეხებზედ ხელი წაუსვი, აიამაშე ნელა მუხლებით, ალერსით წუწარა გულში ჩაიკარ, ადგე ოთახში გაატარ გამოატარე, მაგრამ ძრიელ ნძრევა არ დაუწყო: ნუ აქანებ, ნუ დაანჯღრევ ძრიელ მუხლებში ნუ იზამ ისრე, როგორც ზოგიერთ გამდლები ჩადიან: ჰკიდებენ ხელსა პატარა ბავშვის ხელებსა და უკან ზურგზედ ხელის გულით ტაშს აკვრევინებენ—ეს ძალიან მავნებელი სისულელეა, რომ ამით ბავშვი დააჩუმონ პირიქით ბავშვი უფრო გაუჯინიანდება და ცუდი ვლენა ექნება უმაწვილზედ.

ბავშვის ტირილი არ უნდა გეჯავრებოდეს; ამისათვს რომ, თუ ეს ტირილი ძლიერი არ არის, მაშინ მავნებელი არ არის. და პირიქით აც მარგებელია, ის ფილტვებს ამაგრებს და მოძრაობის მაგივრათა შველის, რომელიც უმაწვილისათვს ძალიან საჭიროა შენ მგონია შეხამნე. რომ რამდენიც ბავშვი ფეხს იდგამს, უფრო მცირათა ტირის ხოლმე: ეს იმიტომა რომ საარული და სირბილი სიმრთელისათვს ძალიან საჭირო მოძრაობანი არიან.

თუ უმაწვილი ღამე საჭმელს დაჩვეულია. უნდა ისეთი სიფრთხილით აჭამო, როგორათაც დღე რაც ამისათვს საჭიროა, უნდა ხელათ მზათა გქონდეს ამ შემთხვევისათვს მოგცე შენ ფისოს, ანუ ხპირტის ლამფასა, რომელზედაც შეგიძლიან ტაფა დაიჭირო და იმდროს ან როდესაც ხსმელი უნდა უმაწვილისთვს გაათბო. ერთ ადგილს დააწყე ტაფა, რძე, რქა, ჩაის კოვზი, შაქარი: რომ მტვერი არ დაედოს და მწერი არ მოხვდეს, სალფეტკი გადაფარე, რომელიც უნდა გქონდეს, რომ როდესაც ბავშვს აჭმევდე ყელზე მოასვიო. ნურას დროს ლამპით ანუ ხამთლით ლოგინთან ნუ მისვალ, რომ უბედურება არა მოხდესრა (ე. ი. ცეცხლი არ მოეკიდოს,)

უმაწვილი არას დროს უცებ არ გაიღვიძებს; როდესაც გაიგონებ იმის სუსტ ხმასა, რომლითაც შეიტყობ, რომ უმაწვილი მალე გამოიღვიძებს, მაშინვე ადექ ფოსტლები ჩაიცვი, შალი წამოისხი, აანთე ლამპა და დადგი ზედ რქა, რომ გათბეს. მერმე ფრთხილად ააყენე უმაწვილი, და თბილ ტანისამოსში გაახვიე, მერმე ნელა და ფრთხილად რომ არ გაცივდეს, გაუხსენ მხრები, რომელიც ფეხებზედ ახვევია

რომ ყმაწვილმა თავისუფალთ გაშალოს ფეხები, ქვეშკი სუფთა ჩვრები შეუწყე. შენ უნდა გქონდეს ღამისათჳს სუფთა ჩვრები რომელიც ეწყოს სათბობ რაზედმე ეს სათბობი უნდა უეჭველათ გქონდეს; და თუ არა გაქვს მაშინ ჩვრები შენ იღლიმ ქვეშ დაიწყე. რომ თბილათ იყოს მანამ ბავშვს ჩააცმევ და თბილ ალაგს დასვამ, რმე კიდეც გათბება და მერმე რძით დაალევინე ეს სულ შენ უნდა ისრე ფრთხილათ და ნელა აკეთო. რომ მეტი არ შეიძლებოდეს; უფრთხილდი, რომ სანთალის სხივები ბავშვის თვალებში არა სცემდიყო; ნუ დაუწყებ ლაპარაკს და ეცადე, რომ სრულებით არ გამოფხიზლდეს, ამით დააჩვევ ბავშვს, თვლემით პირის ჭამასა, და მერმე ხელმეორეთ ტკბილათ დაძინებასა.

თუ ბავშვი ძუძუს სწოვს და დედის ოთახში არ წევს, მაშინ რომ გამოიღვიძოს, უნდა დედასთან შეიყვანო შეხვეული თბილ მაუდიან ხაბანში, რომელიც მზათ უნდა გქონდეს და ყველაფერში მზადათ იყავ, რომ ყმაწვილმა შენს დაგვიანებაზედ ტირილი არ დაიწყოს და თავის ხმით ყველანი არ გააღვიძოს ღოგინიდგან ადგომა ყმაწვილის დედასთან წაყვანა და მოცდა, სისამ ის ძუძუთი გამოძღება, ძალიან მძიმეა, საკვთრივ თუ ზამთარიც არის; მაგრამ ნუ დაივიწყებ, გახსოვდეს შენ თვითონვე მოიგონე და ყველა გაძლების მოვალეობა ისრე; ყოველ სამსახურს თავის იმხელა აქვს რასაკვირველია, შენი ქალბატონი ამ შემთხვევებისათვის გაჩუქებს თბილ ბამბაკებსა, ჩულქებსა და თბილ წამოსასხმელსა, რომ ჩქარა შეძლოს ჩაცმა.

რამდენსაც ყმაწვილი გაიზრდება, იმდენი დედა საჭმელს გამოუცვლის, რომ იმის წლოვანებასთან შესაფერი იყოს. მაგრამ ეს სულ შენი მოვალეობა იქნება ამ საჭმლის მომზადება, იმ ჭურჭლის წმინდათ შენახვა, რამიც საჭმელს მოამზადებ და ეური უგდე, რომ საჭმელი თავის დროზე მზათ იყოს და კარგათ მომზადებული მერმე უნდა შეაჭამო საჭმელი, რომელსაც კაი სისუფთავე უნდა.

სადღეგრძელო ყელზე შემოახვიე პირს ნუ მოუსხუპნი და კოვზს ღრმათ პირში ნუ ჩასჩრი, რომ სასაში არ აცდეს. თუ ცოცხალი და გაჭირვებული ბავშვია, მაშინ უნდა ძრიელ უფთხილდე, რომ კოვზი პირში არ იტაკოს. ეხლა იმაზედ მოვილაპარაკოთ, თუ როგორ უნდა ჩაიცვა, გახადო და დაბანო ყმაწვილი.

მდიდარ ოჯახებში დანიშნული არის, რომ ბავშვი დილა საღამოს აბანონ, მაგრამ მომეტებული უფრო დილით, ეს ძალიან კაი საქმეა და არც ისე ძნელია, როგორც უბრალო დაბანა.

მაგრამ მე ვგონებ, რომ ისეთ ოჯახში სარ, სადაც არ შეუძლიან ბევრი მოსამსახურები დაიჭირონ, რომ ამ გვარი მოპყრობილება ყმაწვილებისთვის გამართული იყოს, დაბანისათვის საკმაოდ წყალი უნდა ამის გათბობა, გადატანა; ერთის სიტყვით აქ ბევრი წვალება უნდა; საკუთრივ ეს ძალიან საძნელოა დიდ ქალაქებში, სადაც მისვლება, რომ წყალი ზეით ეტაჟში უნდა ამიდონ, იმოდენა გაბეჯითებულ.

ამისათვის კვირაში ერთხელ ანუ ორჯელ უნდა გაბანონ ხოლმე.

აბა ამაზედ მოვილაპარაკოთ: ყოველ ოჯახში არის პატარა ზანდუკი, რომელშიაც აწყვია ბავშვი საცვალი და სხვა იმის საჭირო ტანისამოსი იქ უნდა ჩააწყო, რაც შენთვის საჭირო იქნება.

დედა უჭკვიანესათ მოუცემს ყმაწვილის ფართუკს, რომელიც ძალიან სასარგებლოა ამ შემთხვევისათვის; როდესაც დაუწყებ ყმაწვილს ხელის საბანსა, მაშინ ზეით ფართუკზედ ის ფართუკი შეიკარი მისურე კარი და ფანჯრები, შენს გვერდზედ დაიდე ის ზანდუკი, რომელშიაც ბავშვის ტანისამოსი აწყვია, რომ იქვე ხელით ამოღება შეგეძლოს და მარჯვნივ ანუ წინ სკამი დაიდგი, რომელზედაც წყლით სავსე ტაშტი დადგა. რაც საჭირო იქნება მოუმზადებელ, სადაფავი ანუ [illegible] დრუბლი, საპონი და სხ. ტაშტთან დააწყე. მერმე აიყვანე ბავშვი, პირქვე შენ მუხლებზედ დააწვინე და გაუხსენი რაც უკან გასახსნელები აქვს; მაგრამ ნუ აჩქარდები, რომ შესაკრული ღილები არ დაუგლეჯოს და ბავშვი არ გაწვალებულდეს, მერმე გადააბრუნე ბავშვი, მარცხენა ხელით დაიჭირე და მარჯვენათი გახადე ზეითი და ქვეშეთი ტანთ საცმელი და იქვე შენს სკამზედ დაჰკიდე; მერმე ფრთხილად მოხსენ ნაჭრები და ლოგინიდან [illegible]. ხელები [illegible] ამ დროს მარცხენა ხელი იმის წელში უნდა გაუყარო და [illegible] ზეით აწიო ხოლმე. [illegible] შეწმინდე. პირქვე დააწვინე, თავი ტანიც ამაოებით გაბანე; ამას გარდა ფრთხილად გადაწმინდე საჯდომისა, რომელიც ყოველთვის ბავშვს უკან ყველაზედ აქვს, და გაბანე, მერმე მშრალად შეუწმინდე. და ამ გვარ ჩაღრმავებულ ადგილები სუფთა და მშრალად არ არიან, მაშინ დაუწყებენ ბავშვს ლპობასა და ტკივილსა. ნუ დაიშურებ შრომასა, რომ ეს

ნაკეცები კარგათ არ გაბანო და არ შეუმშრალო, ამიტომ რომ ამ ად-
გილებში ყველაზე მომატებულათ ამოდის ოფლი და თუ ყოველ დი-
ლით და საღამოთი არ დაბანე და არ შეუწმინდე, მაშინ კანის სიწი-
თლე მოაშლება, მუწუკები, ბუსუსები და სხვა კანის სნეულება და-
მართება. ამ გვარი ტყავის ნაკეთები ბავშვს კისერზედა აქვს, კეფას-
თან, წვივზედ, და როდესაც ბავშვი მსუქანი და ჩასხმულია, მაშინ ამ
ნაკეცების წმინდათ შენახვა ძალიან ძნელია; მაგრამ მაინც უნდა შენი
საქმე აასრულო, ბავშვმა რამდენიც უნდა იტიროს და იყვირიანოს მაინც
ეს ადგილები გაბანე. ამათ გარდა უნდა ყურებიც გაბანო, იღლიები,
მუცლის ქვეითი სხეული.

როდესაც აბანებ, შეამშრალებ ზეით სხეულის ნაწილსა, მაშინ ჩუპ-
ჩიკი თავზედ ჩამოაცვი, სინამ პირქვე წვევ. მერმე ისრე დაიჭირე
ბავშვი, რომ თავი და გული შენ გულთან გეჭიროს და ფეხები ჩამკ-
ებული ჰქონდეს; მერმე ტაშტი წყლით მოლზედ დასდგი. მისწიე
რაც შეიძლო შესხ ახლო, ჩააწვებე ღრუბელი და მერმე დაწურე. ბავშვს
წელზედ დაასხი რომ წყალმა ფეხებამდის ჩაირბინოს. მერმე კიდევ მოაბ-
რუნე და ქვეით სხეულის ნაწილი ისე გაბანე, როგორც ზურგი; როდ-
ესაც ბანებას გაათავებ ყმაწვილ ქვეშ, (შენს მუხლებზედ) გაშალე მშრა-
ლი ფლანელის ნაჭერი ანუ სხვა ფარტუკი, და დაუწყე ფრთხილათ
პირსახოცით ანუ სალფეთკით ბავშვს წმენდა. ზოგი ერთი დედა ამ-
ისათვის გამდელს რბილ ფლანელის პირსახოცს აძლევს, რომ ზურგი
და ფეხები ყმაწვილს კარგათ შეუმშრალოს. როდესაც ბავშვს კანი გაუ-
წითლდება, მაშინ შეგიძლიან პუდრი მოაყარო, კისერზედ, კეფაზედ
იღლიებში, ერთის სიტყვით იმ ადგილებში, სადაც ტენი აქვს ხოლ-
მე ბავშვსა მარამ ძალიან ბევრს ნუ მოაყრი, ამიტომ რომ პუდრი
ხინოტიესთან შეერთდება, რომელიც ტანიდგან ამ ადგილებში გამო-
დის, და ქერქივით სდება; და ეს ძალიან მავნებელია. მაგრამ ეჯობი-
ნება კი რომ არც პუდრი და არც სხვა მოსაყრელი პარაშოკი არ იხ-
მარონ; და ამას მაშინ გადარჩები, როდესაც ხშირათ აბანებ ყმაწვილსა
და იმ ადგილებს სუფთათ შეინახავ, საღამური, ტანისამოსი, თუ ძნ-
გრებში აღარ ასევე უნდა ბავშვს უშკველათ ჰქონდეს, დიდი გრძელი
პერანგი ყელამდის და საღამური კაბა; ბავშვს ზონრებით უკან უკვრ-
ენ და შენთვის უფრო მარჯვე იქნება რომ ლენტებით შეუკრა პერან-
გი და კაბა.

თუ ბავშვს აკვანში აწვენ, ნაჭრებს მაგრათ ნუ შემოახვევ: იხრე უნდა ჰქონდეს შემოხვეული, რომ ხელი შიგატიოს. ეხლა კარგი იქნება, რომ ღამე მზათ რამდენიმე სუფთა ნაჭრები ჰქონდეს შენახული.

ხალათს რომ აცმევდე, ფრთხილათ ჩააცვი: გააგანიერე სახელო, შეაყურე ერთათ ბავშვის თითები და ფრთხილათ ჩააცვი, რომ როგორმე სახელს პატარა თითი არ მოსდოს და არ ატკინოს. მერმე ნაჭრებს რომ გაუშლი და ბავშვს საბანს დახურავ, უნახე რომ ფეხები თბილათ ჰქონდეს და თუ თბილათ არა აქვს, კარგათ დახურე ამ რიგათ მოიქეც დილით, როდესაც დაუწყებ ხდასა, ბანასა და ტანისამოსის ცმევასა.

ყველა გაბანაზედ. რასაკვირველია, სრული ბანაობა სჯობია. ხადაც, ბავშვს აბანებენ ხოლმე თვითონ დედა ანუ სხვა ვინმე შველის გამდელს. აი როგორ აბანებენ ხოლმე: გასათოვობზედ. და ხადაც ეს არა აქვთ, თბილ რაზედმე, მაგალითად ბუხართან სდებენ დიდ ხალფეთქას რომ ბავშვი შეწმინდონ და ამას უფრო ზეწარი ფანელის სახით ერთათ გასკვეული ეჯობინება, და მერმე სააბანოვე გოლდას მოამზადებენ. წყალი ისე თფილი უნდა იყოს, როგორიც შეფრის ყმაწვილის წლოვანებას: რამდენიც პატარა ბავშვია. იმდენი წყალი უფრო თბილი უნდა იყოს და რამდენი დიდია იმდენი ცივი, გოლდაში ანუ ტაშტში იმდენი წყალი უნდა იყოს, რომ მთელი ბავშვის ტანი დაჰფაროს; მარტო თავი ზეით უნდა ჰქონდეს, ამისთვის ხელის გულით იჭერენ ბავშვის კეფასა, სანამ აბანებენ; ამას დაცვა უნდა. მერმე უნდა აიღო მარჯვენა ხელში დიდი ღრუბელი და იმით უნდა გაბანო და გაუშრო ყოველი ტანის ნაწილი

ბავშვებს ბანაობა ძალიან უყვართ და იმაზედ სასიამოვნო არა არისრა, როგორც ეს ქარა იმ პატარა არსებისა, რომელიც პაწაწინა თითრი ფეხებით ფართხალებს წყალში, როგორ სიამოვნებით ფაცურობს წყალში. აჭყაპუნებს იმაში ხელებსა და რა რიგათ უხარიან; პირი სიამოვნებისაგან უბრწყინავს; სხვა და სხვა შესაქცევ მოძრაობას აკეთებს წყალში, ეს სულ ცხადათ გვაჩვენებს, რომ დიდ შექცევას აძლევს ბავშვს წყალი. აი ჰყოფს წყლიდგან ლამაზ ფუნჩულა ხელს. აი ამეიუურუუმალავს იმის მსუქან ჩასხმულ ფეხმა. — მაგრამ იმ წამსვე უსვინიდისო ღრუბელი გიდევ წყალში ჩასძირავს ხოლმე. მაშინ შეიძლება, რომ ერთი ფეხი მაგრათ მოხვდეს გოლდას ძირსა და პატარა ბავშვი ამისა-

გან მაღლა აწევს; ეს შემოსვლისას უკან მასასხვან გამდელს არც დედ-
აის მიღებას და აურაცხელს ხალხს და უკანა მაგრათ მოეჭიდებიან ბავშვის ხელს
რომ ყრმობაშიც ბავშვი წლიდგან არ ამოვარდეს, რომელიც გაუფრ-
თხილებლობისაგან შეიძლება მოხდეს, და ბავშვის ბანაობა საშუალოთ
გაიზრდება:

აი როგორ აბანებენ ხალხი ბავშვებს: ჯერ ლაპს და გამდელი და
მარომლოცაც ერთი უწყევს; მაგრამ საწყალობა, რომ ყველგან ერთი არ
მისწრებენ. მე მინახავს ახლად სხვა ნაირი ბანაობა. ბავშვი ტიტვე-
ლათ ხვეულს და ხელსახოცით; გამდელი კი ჯავრობს, და შიშით ყმაწვილს
რომ დაუძახებს. საწყალი მოთმენილი! ის ლოცულობ ხოლმე დედაკაცი!
ცივი წყალი! ცხელი დამეხუტე!« — აქვეთ არის თბილი წყალი!« ას.
ლოცვით ჩუმა! ამ რა ქვეშ ზეწარი მოეცით! ქალბატონი ხედ
არის? გასაღები სოლომეუ!... « საწყალს გაახვევენ ცივ ზეწარში და ქა-
ლბატონის ძიძა გაიქცევა:«

«ქალბატონი. გამიგეთ კი დამიმიცეთ. მაგრამ ძალიან ტირის...»

როდესაც აბანებენ ყმაწვილს. — ამოიყვანენ წყლიდამ და ის წამში
გამდელი გაახვევს ფერხვით ზეწარში წამოასხამს და კარგათ გაახ-
მობს. ძალიან დაიწყებენ ქუხილებზედ ან ბალიშზედ. შეუწყნარდებიან კარგათ
და ჩააცმევენ.

ჩვეულებრივ ბავშვებს ბანაობის უკან ძილი უყვართ და როდესაც
დასწვენ ლოგინში ბავშვს, უნდა იცოდე, რომ ტანისამოსი არ
მოუჭიროს და შეაწუხოს. თუ ბანაობის უკან ბავშვს დაეძინება, ხელმეორედ
ჩვენა ჩადებული არც ძილი დაუდგა. ზოგის ჩვეულება კი შეიძლება,
რომ როდესაც გამოიღვიძებს, მერე ხელით და ააშრალებული დაუყენონ.

როდესაც დასვენებ ჩვილს არც ძილს და არც საჭმელს მიუცემ,
მაშინ ხელით ნახე, რომ მოუჭირილი არის ჭყინტები. უნდა იფიქრო
იმაზედ. რომ შეიკრავე ზოლები ხელით და რბილი იყოს, ამისა-
თვის რომ მაგარი და გახამებული, ტალახს ხანს უკან იჭყლიტებიან,
ისე რომ ისინი გასრესს ძალიან ძილით; ამიტომ აბრეშუმის არც
რბილი ბამბის შესაკრავები ყველაზედ კარგი იქნება.

იმისაც უნდა უნდა, რომ ჩვილის ნაპირები თვალებთან ბავშვს
ჩამოხსნილი არა ჭყინტეს; ნახე რომ ყურებზედ ძალიან მოჭერილი
არა ჭყინტეს და ყველა ღილები ჩუჩხიც ქვეშ შეუწყე, რომ არაფ ერ-

თი ლენტი თვალ წინ არ ჩამოეკიდოს. როდესაც ბავშვს სუფთა ჩეჩ-ავს საცვამსა ანუ სხვა ტანისამოსს ადვილად შესაკვრელებით, რომელ-ნიც ახალი გარეცხილი არიან, მაშინ კარგი იქნება, რომ მი-ნაწილისინ ჩაცმამდე, რომ შესაკვრელები დაარბილო და რამდენჯერმე გა-ხსნა გამოსცადო: ამისათვის რომ ძალიან ხშირი იქნება და ბავშვის ჩაცმ-ის დროს დააბრკოლებს. როდესაც ბავშვს ჩაცმაც ლოგინშივე დააწვინე, და თუ ძალი არა უნდა ხელით დაიჭირე და ტანისამოსი მიაღწიე. თუ შენ საყოფიერად გაქვს ბავშვის საცვალი, ნაჭრები და ტანისამოსი, მაშინ რაც ჭუჭყიანია ან დასველებული რისაც სუნი უდის ერთად გა-დაწყე. თუ კიდევ საყოფიერად არა გაქვს, მაშინ დაათვალიერე, რომ ქვეშ ან ზედა ტანი საცვლებს ლაქა ან სუნი ხომ არ უდის; ამის-თანა ტანისამოსი მაშინვე გარეცხე და დაჰკიდე გასაშრობლად. სხვა კი ზანდუკში ჩააწყე. საღამოდ ზეწარი და კაბა ფარათუკა, რომე-ლთაც ბავშვის დროს საჭიროები, ჩამოჰკიდე სადმე, რომ გაშრეს.

თუ მარცხენა ხელით ყმაწვილი ისრე გიჭირავს, როგორც ქალე-ბი ჰაერში, მაშინ მარჯვენითა შეგიძლიან თავისუფლად აკეთო სხვა და სხვა მტკაის საქმეები, გაასუფთაო და დაალაგო ნივთები. მაგა-ლითები: საპონი, ტაშტი, საცვალი და სხ. როდესაც ამ შენ საქმე-ებში ბავშვი მოძრაობს, ეს ძალიან სასარგებლოა. ამისთვის, მხოლოდ იმას კი ეცადე, რომ თავისუფლად იწვეს და ხელები არა მოეღრიცოს ხოლმე და სხ.

საცვალი, რომელსაც ბავშვს აცმევდე, უეჭველად გამთბარი უნდა იყოს ცეცხლზე და ტანისას სქელს სუნიანს დროს ნუ ჩააცმევ. თუ საცვალს და ნაჭრებს ბავშვის ოთახში ათბობდე ანუ აშრობდე, ბევრს ერთად ნუ ჩამოჰკიდებ იმ ოთახში გასაშრობათ: სველი საცვალის ორთქლი ჰაერს აცრუებს, ანოტიებს და მავნებელია ხდის მე ვიცნობდი იმისთანა გამდლებსა, რომლებიც სიზარმაცისაგან, ღამე იქვე ცარი-ელ ოთახში ჰერ გაკიდობდნენ ხოლმე, რომ სველი და საძილისათ ჩი-რქიანი ჩვრები გაეტანათ, და ბავშვის ოთახში ტახტქვეშ ანუ კუთხეში სადმე მიაგდებდნენ ხოლმე. ამისგამო დილისთვის ძალიან მყრალი ჰაერი დგებოდა. შენ ამას ნუ იქ.

მშვიდობიანი ძილი ძალიან საჭიროა ბავშვის სიმრთელისათვის და კარგ მდგომარეობისათვის. რომ ბავშვმა კარგათ დაიძინოს, უნდა ჰშრალ, თბილ და მშვიდობიან ადგილას იწვეს, უნდა ცოტათი მოძრა

ღუღილიც იყვეს. მაგრამ არც ისრე ძალიან. თუ ბავშვი დაჩვეულია შირეულთაეკე ძიძას ანუ დედის ხელში დაძინებასა ანუ დედისთან ერთ ქვეშაგებში წოლას, მაშინ ძალიან ძნელია რომ მარტო ჩუმათ წოლას დააჩვიოთ. რაც უნდა პატარა ბავშვი იყვეს, მაინც ამ საქციელს დაეჩვევა და შენ უნდა სცადო, რომ ეს საქციელი გადააჩვიო. ამისათვის რომ ხელში ყოველთვის რომ გეჭიროს ანუ მუხლებზე. შენ მაშინ ბევრი არა შეგიძლიათ და რო შენ ხელში ანუ მუხლებზედ დაიძინებს. შეიძლება რომ ადვილად გიტყდეს. აქ უნდა ერთი დარიგება გაიხსოვ: რომ შობიდან და თავისუფლათ დაეძინოს, თავის დღეში ყმაწვილი შენ ქვეშაგებში არ უნდა ჩაიწვინო. ხშირათ მომხდარა, რომ როდესაც დედებს, გამზრდელებს ანუ ძიძებს თავისთან დაუწვენიათ ყმაწვილები, მაშინ დაუძინიათ და დაუღუპნიათ. საშინელი უბედურებაა, მე მგონია, რომ ის, ვისაც ეს საქმე დაემართება, თავს სიცოცხლეში არ დამშვიდდება და სინიდისიგან დღეს ვერა სჯავს. ამას გარდა, შენი ტანის სითბოვე ბავშვისთვის ძალიან მავნებელია. მამასადამე ამ ორი მიზეზის გამო უნდა ერიდებოდე ამ გვარ საქციელს.

ყმაწვილი, რომ დააჩვიო თავის საკუთარ ქვეშაგებში დაძინებასა, აი პირველი წესი: უნდა ყოველთვის დანიშნულ დროს დააწვინო. თბილათ დაიფარე, პირი ღია უნდა ექნიდეს. იმის ლოგინი უნდა ბალიშიდგან ფეხებამდის ცოტა დახრილი იყოს. ბალიში კი მაღალი არ უნდა იყოს, რომ ყმაწვილს ქვეშ ჩაღრმავებული ადგილი არა ჰქონდეს: უნდა სრულებით სწორეთ იწვეს. თუ ბავშვმა, როდესაც ლოგინში ჩააწვენ, ტირილი დაიწყო, მაშინვე ხელში ნუ აიყვან; ჩუმათ ახლო მიდი, ისრე დადექ, რომ ვერ დაგინახოს, და დაათვალიერე: ხომ გვერდათ წევს, საბნის პირი პირზედ გადაფარებული ხომ არა აქვს ან ხელი ხომ იმაში არ დარჩენია ერთის სიტყვით ხომ არა დამართვია რა, თუ ყმაწვილი არ დაჩუმდეს, მაშინ მიდი იმასთან და უმღერე რამე, და თუ ამასაც არა უშველიან, მაშინ ხელში აიყვანე. მშრალი ჩვარი ქვეშ შეუწყე და ნელ-ნელა ხელით ნძრევა დაუწყე იქნამდინ სინამ თვლემას არ დაიწყებს. მერე კი ფრთხილათ და წყნარათ ლოგინშივე ჩააწვინე ამგვარი შემთხვევა ძალიან ხშირათ დაგემართება; ამას გარდა შენ თვითონაც მოიგონე რამე, რომ დაამშვიდო ყმაწვილი. მხოლოდ შენ განზრახვაზედ მაგრათ იყავ და იმედია, რომ შენი ცდა ტყუილათ არ დაიკარგოს: ყმაწვილი თავის ლოგინში ჩქარა

და მშვიდობიანით ძაიძინებს. მე გიცნობდი ბევრ ბავშვებს ერთის წლიდგან სამამდე, რომლებიც დასაძინებლად დაწვების ძალიან ძნელს სურვას მოითხოვდა, და ისეთ ბავშვებსაც, რომელთაც აწვენდნენ ლოგინში, თითქმის არ ეძინებათ, მაგრამ მაშინვე ჩუმათ და მშვი-დობიანათ დაემინებოდათ ხოლმე. მე შენ გითხარი, რომ ბევრ ღა-მეს გაატარებ მეთქი უძილობაში. ეს უმეტესად ხშირათ მაშინ დაგემა-რთება, როდესაც ბავშვს კბილები ამოსვლას დაუწყებენ და ან როდი-საც ავათ იქნება. ხან კი ბავშვი, კარგათ რომ იყოს, ღამე ყვირი-ნობას დაიწყებს მაგ. როდესაც დღე ბევრი ეძინება. მაგრამ ერთობ კი უნდა გითხრა, რომ ბავშვები, რომელნიც კარგათ და სწორეთ გაზრდილნი და დაჩვეულნი არიან, მაშინვე დაემინებათ ხოლმე და მშვი-დობიანათაც სძინავთ. და თუ ისეთ ბავშვს შეხვდი, რომელიც, რაც უნდა ეცადო, მაინც ღამე ყვირიანობს, თავის დღეში დასაძინებელი წამალი არა დაალევინოთ. ვინც უნდა გირჩიოს ამ გვარი ღონისძი-ება, რაც უნდა ჯავრი გქონდეს ბავშვისაგან ღამე, მაინც უდელოთ უმაწვილს არა დაალევინოთ. მე გავიგონე, რომ ბევრი ძიძა გან ებ-ღვინოს სვამს, ჰგონია, რომ ამისგან ჩემი რძე ბავშვს დაამინებსო ისიც გავიგე, რომ ამ განზრახვით ზოგიერთი ბავშვსაც ასმევენ ღვი-ნოსა, ეს ძალიან მავნებელია და მეტადრე, რომ ბევრი საშიში სნე-ლება გაუჩნდება. მე არა მაქვს ისეთი აზრი, რომ გამოვთქვა იმ დედე-პატრონების სისულელე, რომლებიც ბავშვებს დასაძინებელ წამალს ასმევ-ენ, მაგალითად ხაშხაშს და სხ. შენ არ მეგონილხარ რომ, თუ ან დედ-მამის ხებ არ არის დაალევინოს უმაწვილს წამალი რამე, და თუ უძი-ლობა ვერ აიტანო ღამე და უშმოსავს შენი თავის, ამ გვარ სამსახ-ურს თავი დაანებე. მე არ ვიცი, რომ შენი თავი დაღუპო; მე მხ-ოლოდ იმაზედ გელაპარაკები, რომ ბავშვი არ გააბედუროთ

კბილების ამოსვლის დროს ბავშვები ყვირიანები და დაუმშვიდებელნი არიან ხოლმე. შენი მოთმინება, მოვლისა რომ დასამშვიდებელი იყოს ბავშვისათვის, მაშინ კარგათ გამოცდებიან. შენ უნდა მაშინ გაფ-რთხილდე და ავადმყოფის ბავშვს ნდომას ხელდებით არ უნდა და-ბრდე. თუმცა დიდი ხანი არ ექნება სიამოვნება და სიხარული ბავშვსა ამით, რომ რასაც მოითხოვს ასრულებ; მაგრამ ამ პატარა ხანს ბავშვი თან და თან თავის ნათქვამი შეიქნება და როდესაც მორჩება -ხირჩებული, უკეთი გახდება და დიდი ცდა უნდა, რომ ამ ხასიათიდ-

განგადაჩვიო. ამისათჳს ამ გვარ შემთხვევაში ფრთხილად უნდა იყვე შენს მოვალეობაზედ, რომ ბავშვს მერმე სამწუხაროთ არა ჰქონდეს თავის ხასიათი. მაშასადამე ბავშვის ავათმყოფობის დროს შენ გინდა მოთმენა, ბევრი მოაზრება და საამო ყოფაქცევა, და უნდა ბევრი რამ მოიგონო, რომ იმითი ბავშს ასიამოვნო და შეაქციო; მაგრამ ამ ბავშვის ნებას არ დაჰყვე. ძალიან კარგი იქნება, ბავშვს ისრე დააჩვიო, რომ ყოველთვის თავის დროზედ აკეთებდეს. თუნდ გეგონოს, რომ ბავშვს ჯერ არ ეძინება, მაინც როცა დრო მოუვიდეს დაძინებისა გახადე და ლოგინში დააწვინე. ამავე ანგარიშით დააწვინე დღით,, თუ ქალბატონს დაუნიშნავს შენთვის ამისათჳს დრო, რომელსაც არ უნდა გადასცდე შეიძლება, რომ ბავშვი იტიროდეს და არ ეძინებოდეს და ცოტას ხანს უკან კი ძალიან ტკბილად დაიძინოს. ამისათჳს გახადე ხისა ძილი მოეგებდება; თორემ მერმე გადადაზედ გაუჩინარდება და ჩქარაც არ დაემძიმება, რომლისაც თავის დროზედ გააკეთებ რაც საჭიროა, მაშინ უფრო გაგიადვილდება საქმე ნამეტნავათ იქ, სადაც ერთის მაგიერ, რამდენსამე ბავშვს ყურს უგდებ. მაგალითად ვთქვათ, შვიდ საათზედ ხდი უსტრობ ბავშვს რომ დაიძინოს. რვა საათზედ უფროს ბავშვებს აჭმევ და რვაზედ კი ხდი დააწვენ ლოგინში თუ უსტროს თავის დროზე არ გახადე. მაშინ ხისამ იმას მოასვენებ, მისამ სხვებს მოშივათ, ვერ მოითმენენ და დაიწყებენ ტირილს; და შენც იმათ ტირილზედ და შფოთვაზედ, უფრთხილად მოთმინებიდგან გამოსვალ და საწყალს ბავშვს, რომელსაც შენი ხელი, ფიცხად მოეპყრობი, რომლითაც უფრო გააწვრებ სხვა ბავშვებსა და ცუდ მაგალითს უჩვენებ: ისინიც ერთმანეთის გვერდით ვერ მოისვენებენ და იქნება კიდეც წაიკიდნენ. მოვლენ მშობლები, მადლობელნი არ იქნებიან თავის შვილებზედ, გაუჯავრდებიან დასჯიან, და საწყალი ბავშვები შეწუხებულნი ლოგინში დაწვებიან, თითქო ძალიან დაიმსახურეს რომე, ის კი არა თუ ეს ამისავი სულ შენის უწესრიგობისაგამო მოხდა.

ეხლა რამდენსამე წესს ვიტყვი, რომელიც უნდა იმ დროს აასრულო როდესაც ბავშვს ხელით ატარებ.

იცოდე, რომ ყოველი ბავშვის სხეულის ნაწილი სუსტი და ჩვილია, და თავი კი ტანის შესაფერ მძიმეა, თუ რომელსამე ჩვილ და რბილ სხეულის ნაწილზედ აწვება მთელი ბავშვის ტანი, ამის ეს ბავშვისთჳს მავნებელია და ასუსტებს ბავშვსა და იქნება კიდეც მოაკ-

ხოს რამე პირველ თვეებში ბავშვს, თითქმის ყველგან, ხმენ პატარა ლეიბზედ, ამ გვარი ღონისძიება ძალიან მშვიდობიანია და მოხერხე-ბულია პატარა სხეულისათვის და ესეც რომ არ იყოს ამ გვარ ბალი-შით ტარება ბავშვისა უფრო ადვილია. როდესაც ბავშვი დაიწყობს ცოტ ცოტა თავის აწევასა და წოლა არას უშლის, მაშინ აცმევენ იმას კაბასა. აქაც იმას ყური უნდა უგდო, რომ სწორეთ ატარო.

მაშ, როგორც უნდა გეჭიროს ყმაწვილი, მაინც ეცადე, რომ ყვე-ლა ტანის ნაწილი დაჭერილი იყოს, საკუთრივ თავი და ზურგი.

როდესაც ბავშვი შენ მუხლებზედა წევს მაშინ ეცადე, რომ იმის თავი დგეფა ერთ შენ მუხლზედ ესვენოს, იმ დროს, როდესაც მე-ორე მუხლით წიბოები გეჭიროს.

თუ ბავშვი მუხლებზედ გიზის (ამ მდგომარეობაში დიდხანს ნუ გაუშვებ), მაშინ შენი ხელი იმის თავსა და კეფას ქვეშ შეუდე, რომ კარგათ შეიმაგრო; იმ დროს მეორე ხელით გეჭიროს, მაგრამ მაგ-რა ნუ მოუჭერ.

როდესაც შენ ხელებზედ ბავშვი გიწევს, მაშინ შენი ხელები ლო-გინსავით უნდა იყვნენ, რომელზედაც ბავშვის ყოველი სხეული ნაწ-ილი ერთობ კარგათ უნდა შეკავებული იყოს, რომ ის დროსაც იმის თავი შენ ხელის გულზედ უნდა იდვას როგორც ბალიშზედ. თუ ამ გვარათ დაიჭერ ბავშვს მარცხენა ხელითა, მაშინ შეგიძლიან ოთახში იარო და მარჯვენა ხელით, რომელიც თავისუფლათ გექნება აკეთო რამე.